

**ІНСТИТУТ ЗАКОНОДАВСТВА
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ**

**РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА
(Інформаційно-аналітичний дайджест)**

Випуск 4 (2017)

(жовтень – грудень 2017 р.)

Київ – 2017

УДК 341:061.1ЄС

Р45

СЕРІЯ «РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА»

*Серію рекомендовано до друку (опублікування на сайті)
Вченою радою Інституту законодавства
Верховної Ради України (Протокол № 9 від 26 жовтня 2006 р.)*

Реферативний огляд європейського права : інформаційно-аналітичний дайджест / Вип. 4 (2017) (жовт. – груд. 2017 р.) – К., 2017. – 87 с.

Серію «Реферативний огляд європейського права» запроваджено в Інституті законодавства Верховної Ради України з метою оперативного системного інформування державних органів, наукових установ та громадськості щодо прийняття європейських законодавчих актів, розвитку європейської правової доктрини та практики Європейського суду з прав людини.

Серію розраховано на народних депутатів України, депутатів місцевих рад, працівників секретаріатів комітетів і фракцій Верховної Ради України, помічників-консультантів народних депутатів України, а також фахівців, які працюють у сфері адаптації національного законодавства до норм європейського права.

УДК 341:061.1ЄС

РЕЗЮМЕ ВИПУСКУ

У першому розділі реферативного огляду подаються анотації новоухвалених актів Ради Європи. У зазначений період увагу Ради Європи привернули, зокрема, окремі питання транскордонних конфліктних ситуацій, що пов'язані з виконанням батьками своїх обов'язків; забезпечення прав людини інтерсексуалів і недопущення їх дискримінації; новий український закон про освіту, що став головною перешкодою для викладання рідних мов національних меншин; діяльність ОЕСР у 2016–2017 рр. тощо.

Серед нових документів Європейського Союзу, огляду яких присвячено другий розділ, – акти, що стосуються, зокрема, підписання ЄС Договору про створення транспортного співтовариства; створення Європейського фонду сталого розвитку; впровадження тимчасових торговельних заходів для України, що доповнюють торговельні концесії, передбачені Угодою про асоціацію; розширення правових можливостей для осіб, які потребують міжнародного захисту; окремих питань професіоналізації публічних закупівель в ЄС; посилення співпраці щодо створення Європейської прокуратури; окремих заходів гарантування безпеки газопостачання в Союзі, тощо.

Третій розділ збірника присвячено практиці Європейського суду з прав людини за скаргами проти України. Рішення Суду, ухвалені у зазначений період, стосувалися, зокрема, порушення права громадян на свободу та особисту недоторканність (ст. 5), на справедливий суд (ст. 6), а також на оскарження в кримінальних справах (ст. 2 Протоколу 7 до Конвенції). Загалом у 2017 році Європейський суд з прав людини ухвалив **28** рішень за скаргами проти України (для порівняння: у 2016 р. – **39** рішень, у 2015 р. – **36**, у 2014 р. – **40**, у 2013 р. – **69**, у 2012 р. – **71**, у 2011 р. – **105**, у 2010 р. – **109**, у 2009 р. – **126**, у 2008 р. – **110**, у 2007 р. – **108**).

Четвертий розділ огляду містить матеріали стосовно пріоритетів законодавчої діяльності ЄС на період 2018–2019 рр., результатів останнього саміту Східного партнерства та перегляду європейської опори соціальних прав.

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ	9
I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ.....	11
ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ	11
<i>Резолюція 2181 (2017) від 10 жовтня 2017 року «Діяльність Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) в 2016-2017 роках».....</i>	<i>11</i>
<i>Резолюція 2182 (2017) від 10 жовтня 2017 року «Виконання Резолюції 1903 (2012): просування і підвищення рівня прозорості дій, підзвітності та дотримання морально-етичних норм членами Парламентської асамблеї».....</i>	<i>12</i>
<i>Рекомендація 2113 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Скликання саміту Ради Європи для підтвердження європейської єдності, а також для захисту і зміцнення демократичної безпеки в Європі».....</i>	<i>14</i>
<i>Рекомендація 2114 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Захистити досягнення Ради Європи: збереження 65 років успішного міжурядового співробітництва».....</i>	<i>14</i>
<i>Резолюція 2186 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Скликання саміту Ради Європи для підтвердження європейської єдності, а також захисту і зміцнення демократичної безпеки в Європі»</i>	<i>16</i>
<i>Резолюція 2187 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Контрольний список питань Венеціанської комісії для оцінки дотримання верховенства права».....</i>	<i>17</i>
<i>Резолюція 2188 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Нові загрози верховенству права в державах – членах Ради Європи: окремі приклади».....</i>	<i>19</i>
<i>Рекомендація 2115 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Застосування нових генних технологій на людях».....</i>	<i>20</i>
<i>Рекомендація 2116 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Забезпечення прав людини інтерсексуалів і недопущення їх дискримінації».....</i>	<i>21</i>
<i>Резолюція 2189 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Новий український закон про освіту – головна перешкода для викладання рідних мов національних меншин».....</i>	<i>22</i>

<i>Резолюція 2191 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Забезпечення прав людини інтерсексуалів і недопущення їх дискримінації»..</i>	25
<i>Резолюція 2192 (2017) від 13 жовтня 2017 року «Молодь проти корупції».....</i>	27
<i>Резолюція 2194 (2017) від 24 листопада 2017 року «Транскордонні конфлікти щодо батьківської відповідальності».....</i>	28
<i>Резолюція 2195 (2017) від 24 листопада 2017 року «Оцінка віку для дітей-мігрантів без супроводу»</i>	29
<i>Рекомендація 2117 (2017) від 24 листопада 2017 року «Оцінка віку для дітей-мігрантів без супроводу».....</i>	31
II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	32
<i>Рішення Ради (Євросоюз) 2017/1937 від 11 липня 2017 року про підписання від імені Європейського Союзу і тимчасове застосування Договору про створення транспортного співтовариства.....</i>	32
<i>Регламент Комісії (Євросоюз) 2017/1485 від 2 серпня 2017 року, що запроваджує настанови стосовно функціонування системи електропередачі</i>	33
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/1566 Європейського Парламенту та Ради від 13 вересня 2017 року про впровадження тимчасових окремих торговельних заходів для України, що доповнюють торговельні концесії, передбачені Угодою про асоціацію.....</i>	38
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/1601 Європейського Парламенту та Ради від 26 вересня 2017 року про створення Європейського фонду сталого розвитку (ЄФСР), гарантії ЄФСР та Гарантійного фонду ЄФСР.....</i>	39
<i>Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1803 від 3 жовтня 2017 року щодо розширення правових можливостей для осіб, які потребують міжнародного захисту.....</i>	40
<i>Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1804 від 3 жовтня 2017 року щодо застосування положень Шенгенського кодексу про кордони стосовно тимчасового повторного впровадження прикордонного контролю на внутрішніх кордонах Шенгенської зони.....</i>	42

<i>Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1805 від 3 жовтня 2017 року щодо професіоналізації публічних закупівель – Розбудова архітектури для професіоналізації публічних закупівель.....</i>	<i>43</i>
<i>Рішення Ради (Євросоюз) 2017/1842 від 9 жовтня 2017 року про політику Ради щодо відкритих даних і повторне використання її документів.....</i>	<i>45</i>
<i>Директива Ради (Євросоюз) 2017/1852 від 10 жовтня 2017 року про механізми вирішення податкових спорів в Європейському Союзі</i>	<i>46</i>
<i>Регламент Ради (Євросоюз) 2017/1939 від 12 жовтня 2017 року, що запроваджує посилену співпрацю стосовно створення Європейської прокуратури (ЄП).....</i>	<i>47</i>
<i>Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1936 від 18 жовтня 2017 року щодо невідкладних кроків із запобігання неналежному використанню прекурсорів вибухових речовин</i>	<i>48</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/1938 Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2017 року стосовно заходів гарантування безпеки газопостачання і скасування Регламенту (Євросоюз) № 994/2010.....</i>	<i>49</i>
<i>Директива (Євросоюз) 2017/2110 Європейського Парламенту та Ради від 15 листопада 2017 року щодо системи перевірок безпечності експлуатації пасажирських суден типу «ро-ро» [ролкерних] і високошвидкісних пасажирських плавзасобів на регулярних рейсах, а також внесення змін до Директиви 2009/16/ЄС і скасування Директиви Ради 1999/35/ЄС.....</i>	<i>51</i>
<i>Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/2338 від 16 листопада 2017 року, що запроваджує спільний «Посібник з питань повернення громадян третіх країн, які нелегально перебувають на території ЄС» для використання компетентними органами держав-членів при виконанні завдань, пов'язаних із поверненням таких громадян</i>	<i>52</i>
<i>Регламент Комісії (Євросоюз) 2017/2195 від 23 листопада 2017 року про запровадження керівництва стосовно дотримання балансу у сфері електроенергетики</i>	<i>53</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/2226 Європейського Парламенту та Ради від 30 листопада 2017 року про створення системи «в'їзд-виїзд» (ВВС) для реєстрації даних про в'їзд/виїзд та відмову у в'їзді/виїзді громадянам третіх країн, які перетинають зовнішні кордони держав-членів, та про</i>	

<i>встановлення умов доступу до ВВС для правоохоронних органів, а також про внесення змін до Конвенції про впровадження Шентенської угоди і Регламентів (ЄС) № 767/2008 і (Євросоюз) № 1077/2011.....</i>	<i>55</i>
<i>Рішення Ради (Євросоюз) 2017/2269 від 7 грудня 2017 року про запровадження Багаторічної рамкової програми для Європейського агентства з основоположних прав на 2018–2022 роки.....</i>	<i>57</i>
<i>Рішення Ради (СЗБП) 2017/2283 від 11 грудня 2017 року на підтримку всесвітнього механізму звітування про незаконну стрілецьку зброю і легке озброєння та інші незаконні звичайні види озброєнь і боєприпасів з метою зниження ризиків незаконної торгівлі ними (проект «iTrace III»).....</i>	<i>59</i>
<i>Рішення Ради (СЗБП) 2017/2315 від 11 грудня 2017 року про запровадження постійної структурованої співпраці (PESCO) і визначення переліку держав-членів, які беруть у ній участь ...</i>	<i>61</i>
<i>Рішення Ради (СЗБП) 2017/2370 від 18 грудня 2017 року підтримку Гаазького кодексу поведінки із запобігання розповсюдженню балістичних ракет у рамках імплементації Стратегії ЄС у боротьбі з розповсюдженням зброї масового знищення</i>	<i>62</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/2394 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про співпрацю між національними органами, відповідальними за примусове виконання законодавства щодо захисту споживачів і скасування Регламенту (ЄС) № 2006/2004.....</i>	<i>63</i>
<i>Директива (Євросоюз) 2017/2397 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про визнання професійних кваліфікацій у сфері внутрішнього судноплавства і скасування Директив 91/627/ЄЕС та 96/50/ЄС</i>	<i>65</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/2402 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року, що встановлює загальноправові рамки для сек'юритизації та створює спеціальні правові рамки для простої, прозорої і стандартизованої сек'юритизації, а також що вносить зміни до Директив 2009/65/ЄС, 2009/138/ЄС і 2011/61/Євросоюз та Регламентів (ЄС) № 1060/2009 і (Євросоюз) № 648/2012</i>	<i>65</i>
<i>Регламент (Євросоюз) 2017/2403 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про стале управління зовнішнім</i>	

<i>риболовецьким промисловим флотом, а також про скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1006/2008.....</i>	<i>66</i>
III. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ	68
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «ВІКТОР НАЗАРЕНКО проти України» від 3 жовтня 2017 року (заява № 18656/13)</i>	<i>68</i>
<i>Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «ВІЛЕНЧИК проти України» від 3 жовтня 2017 року (заява № 21267/14)</i>	<i>70</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЗАТ «АВІАКОМПАНІЯ «А.Т.І.» проти України» від 5 жовтня 2017 року (заява № 1006/07).....</i>	<i>73</i>
<i>Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ФЕЛЬДМАН ТА БАНК «СЛОВ'ЯНСЬКИЙ» проти України» від 21 грудня 2017 року (заява № 42758/05)</i>	<i>76</i>
IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА.....	79
<i>Спільна декларація щодо пріоритетів законодавчої діяльності ЄС на період 2018–2019 рр.....</i>	<i>79</i>
<i>Саміт Східного партнерства 2017: міцніше разом.....</i>	<i>80</i>
<i>Європейська «опора» соціальних прав – 20 принципів.....</i>	<i>83</i>

ПЕРЕЛІК ОСНОВНИХ АБРЕВІАТУР ТА ТЕРМІНІВ

ГАТТ – Генеральна угода з тарифів і торгівлі 1994 року.

ДЄС, Договір про ЄС – Договір про Європейський Союз.

ДФЄС – Договір про функціонування Європейського Союзу.

Євратом – Європейське Співтовариство з атомної енергії.

Європейська Рада – міждержавна складова Європейського Союзу, до якої входять глави держав чи урядів країн – членів ЄС та Голова Європейської Комісії. Європейська Рада збирається щонайменше двічі на рік під головуванням керівника держави чи уряду держави-члена, що головує в Раді.

Європейське Співтовариство (Співтовариство) – засноване згідно з Римським договором 1957 р. З 1993 р. цей термін було витіснено із загального вжитку терміном «Європейський Союз», тепер він застосовується для позначення міждержавного об'єднання держав-членів, які утворюють Європейський Союз.

Європейський Суд, ЄСПЛ – Європейський суд з прав людини.

Європейські Співтовариства – Європейське Співтовариство з Атомної Енергії, Європейське Співтовариство з вугілля та сталі, а також Європейське Економічне Співтовариство. Внаслідок їх злиття у 1967 р. цими трьома Співтовариствами керують єдині інституції, тому часто їх узагальнено називають «Європейське Співтовариство». Відколи у 2002 р. Європейське Співтовариство з вугілля та сталі припинило існування, фактично залишилося два Європейських Співтовариства.

ЕКПЛ – (Європейська) Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод.

ЄП – Європейський Парламент. Одна з семи інституцій Європейського Союзу (ст. 13 Консолідованої версії Договору про ЄС від 2010 р.). Є асамблеєю представників держав – членів ЄС, обирається прямим загальним голосуванням.

ЄС – Європейський Союз. Заснований згідно з Договором про Європейський Союз 1993 р. (інші назви – Маастрихтський договір, Договір про ЄС або ДЄС) зі змінами, внесеними Лісабонським договором від 13.12.2007 р.

КМ (Комітет міністрів) – Комітет міністрів Ради Європи.

Комісія, ЄК (Європейська Комісія) – одна з семи інституцій Європейського Союзу згідно з Договором про Європейський Союз зі змінами, внесеними Лісабонським договором від 13.12.2007 р.

ОБСЄ – Організація з безпеки і співробітництва в Європі.

ПАРЄ – Парламентська асамблея Ради Європи.

Рада (Рада ЄС) – одна з семи інституцій Європейського Союзу.

РЄ – Рада Європи.

СЗБП – спільна зовнішня та безпекова політика ЄС.

СОТ – Світова організація торгівлі.

Суд ЄС – Суд Європейського Союзу. Одна з семи інституцій Європейського Союзу.

I. АКТИ РАДИ ЄВРОПИ

ДОКУМЕНТИ ПАРЛАМЕНТСЬКОЇ АСАМБЛЕЇ

Резолюція 2181 (2017) від 10 жовтня 2017 року «Діяльність Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР) в 2016-2017 роках»¹

Асамблея в розширеному складі закликає Парламентську асамблею Ради Європи уважно розглянути можливість і доцільність підвищення ефективності рекомендацій ОЕСР, наприклад, шляхом внесення змін до Конвенції про взаємну адміністративну допомогу в податкових справах, з тим щоб надати будь-якому міжнародному податковому координаційному органу право накладати санкції.

Асамблея в розширеному складі бере до відома зв'язок між триваючим протягом останніх 30 років наростанням нерівності в доходах і в добробуті та скороченням потенціалу зростання. Вона згодна з ОЕСР в тому, що скорочення можливостей, що надаються найбільш бідним домашнім господарствам в зв'язку з наростанням нерівності, не дозволяє їм вкладати чималі кошти в свій людський капітал. Вона закликає своїх членів:

- не зосереджуватися лише на економічному зростанні, забуваючи про те, як розподіляються його результати, і зокрема боротися з появою нових форм бідності серед працюючих;

- вжити заходів щодо розвитку людського капіталу, не обмежуючись лише 10% домашніх господарств з найнижчими доходами, а орієнтуючи свою діяльність на 40% домашніх господарств, що знаходяться в цьому положенні;

- зосередитися на заходи з розвитку освіти і підвищення кваліфікації, які сприяють підвищенню соціальної мобільності всередині суспільства, таких як, організація догляду за дітьми молодшого віку, програми для сімей з дітьми шкільного віку, скорочення нерівності в результатах освіти, загальне підвищення

¹ Resolution 2181 (2017) The activities of the Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD) in 2016-2017 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24123&lang=en>

кваліфікації протягом усієї життя для підтримки актуальності професійних знань і навичок і підготовка фахівців такого профілю, який затребуваний підприємцями, підбирають співробітників серед випускників навчальних закладів, на чому наполягає ОЕСР;

- ретельно проаналізувати торговельні угоди, зокрема ті їх розділи, які стосуються інвестицій, з тим щоб вони реально сприяли економічному зростанню, приносячи користь всьому суспільству, а не окремим групам.

- Асамблея в розширеному складі пропонує ОЕСР продовжувати свою роботу, що стосується взаємозв'язку між майновою нерівністю і економічним ростом, а також існування порогів або індикаторів нерівності, які дозволили б державам судити про рівень «стійкості» такої нерівності по відношенню до зростання. Вона також закликає ОЕСР проаналізувати вплив торгових і інвестиційних угод на нерівність.

Резолюція 2182 (2017) від 10 жовтня 2017 року «Виконання Резолюції 1903 (2012): просування і підвищення рівня прозорості дій, підзвітності та дотримання морально-етичних норм членами Парламентської асамблеї»²

Асамблея створила незалежний зовнішній орган з розслідувань, покликаний ретельно і незалежно розслідувати повідомлення про корупцію та просування інтересів, що стосуються деяких членів і колишніх членів Асамблеї. Його коло відання було схвалено Асамблеєю в квітні 2017 року, а склад затверджений в червні. Цей орган, до складу якого увійшли особи, які володіють високим моральним авторитетом в юридичному світі, почав свою роботу і, як очікується, представить свою доповідь до кінця 2017 року.

Другим кроком стало створення в Асамблеї під керівництвом Групи держав проти корупції (ГРЕКО) надійного і логічного механізму забезпечення дотримання морально-етичних норм. Асамблея висловлює свою вдячність ГРЕКО за те, як ретельно і

² Resolution 2182 (2017) Follow-up to Resolution 1903 (2012): promoting and strengthening transparency, accountability and integrity of Parliamentary Assembly members [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24171&lang=en>

сумлінно Група проаналізувала існуючий в Асамблеї механізм дотримання морально-етичних норм і набір правил і механізмів, що регламентують поведінку її членів. Вона вітає доповідь щодо підсумків оцінки Кодексу поведінки Асамблеї, який Група ГРЕКО схвалила 19 червня 2017 року, і відзначає актуальність і якість її рекомендацій, які стали імпульсом для підготовки пропозицій про внесення змін до правил.

Асамблея постановляє прийняти нові правила поведінки і вимоги про декларування з метою запобігання корупційної поведінки в Асамблеї в майбутньому. Вона також постановляє переглянути існуючу систему нагляду за дотриманням принципів і норм поведінки її членів, яка в даний час залежить виключно від голови Парламентської асамблеї і на думку Групи ГРЕКО є «надмірно суб'єктивною». Асамблея вважає, що створення нового механізму дасть можливість неупереджено розглядати повідомлення про порушення норм і принципів етики, включаючи інформацію, що надходить із зовнішніх джерел, більш об'єктивно проводити і оперативно починати розслідування таких повідомлень.

Вона постановляє також переглянути перелік санкцій, які застосовуються у випадку доведеного порушення етичних стандартів Асамблеї.

Крім того, Асамблея постановляє, як заявлено в резолюції 2170 (2017) «Зміцнення етичних норм у сфері державного управління як засіб боротьби з політичною корупцією», і, як рекомендовано Групою ГРЕКО, затвердити чіткі правила доступу в приміщення Ради Європи для третіх сторін під час сесій і засідань Асамблеї, а також пересування по цих приміщеннях, з тим щоб скласти реєстр транспарентності і вжити ефективних заходів для недопущення того, щоб колишні члени, які надають платні консультативні послуги та здійснюють лобіювання, користувалися особливими перевагами..

Відповідно, Асамблея постановляє змінити систему нагляду за дотриманням Кодексу поведінки членами Парламентської асамблеї, замінивши текст розділу «Дотримання Кодексу поведінки» новим текстом.

Рекомендація 2113 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Скликання саміту Ради Європи для підтвердження європейської єдності, а також для захисту і зміцнення демократичної безпеки в Європі»³

Парламентська асамблея посилається на свою Резолюцію 2186 (2017) «Скликання саміту Ради Європи для затвердження європейської єдності, а також для захисту і зміцнення демократичної безпеки в Європі», в якій вона висловлює занепокоєння з приводу численних проблем, що загрожують нині європейському континенту і його єдності. У такій ситуації і з причин, наведених в цій резолюції, Асамблея вважає, що Рада Європи та цінності, які вона відстоює, сьогодні необхідні більше, ніж коли б то не було.

У цьому документі Асамблея просить Комітет міністрів:

- в максимальному ступені долучити Асамблею до підготовки проекту порядку денного і проекту декларації четвертого саміту глав держав і урядів держав-членів Ради Європи;

- розглянути в рамках роботи з підготовки саміту з причин і відповідно до умов, викладених в її резолюції, пропозицію почати процедуру, що має на меті спільно узгодити правила, що регламентують участь, представництво і обов'язки держав-членів в обох статутних органах при повній повазі самостійності кожного з них.

Рекомендація 2114 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Захистити досягнення Ради Європи: збереження 65 років успішного міжурядового співробітництва»⁴

В цьому документі Асамблея закликає Комітет міністрів і генерального секретаря Ради Європи:

- включити конвенційну систему Ради Європи та її майбутнє в порядок денний майбутнього саміту глав держав і урядів;

³ Resolution 2179 (2017) Call for a Council of Europe summit to reaffirm European unity and to defend and promote democratic security in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24211&lang=en>

⁴ Recommendation 2114 (2017) Defending the acquis of the Council of Europe: preserving 65 years of successful intergovernmental co-operation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24212&lang=en>

- належним чином підготувати до початку саміту: поглиблену оцінку ефективності діючих конвенцій і їх механізмів моніторингу, а також пропозиції щодо істотного посилення конвенційної системи в світлі того, що зазначено в статті 1 Статуту Ради Європи; оцінку ефективності програм допомоги в імплементації стандартів, встановлених в конвенціях, а також визначити необхідних заходів щодо поліпшення ситуації; пропозиції щодо підвищення ефективності Європейського суду з прав людини шляхом вдосконалення внутрішніх судових процедур з метою здійснення правосуддя для громадян, ефективного виконання всіма державами-членами рішень Суду і виділення достатніх фінансових коштів Суду відповідно до рішень, прийнятими на 3-му Саміті у Варшаві; пропозиції щодо розширення сфери застосування Європейської соціальної хартії (переглянутої) усіма державами членами за допомогою якнайшвидшої ратифікації ними Хартії, пропозиції щодо поширення дії її ефективного вбудованого механізму моніторингу (система колективних скарг) на всі держави-члени, пропозиції по перетворенню Європейської соціальної хартії в головну точку відліку і загальний еталон соціальних прав для «Стовпа соціальних прав» Європейського союзу і відкриття її для підписання третіми сторонами, які не є державами-членами Ради Європи; загальну оцінку відносин між Радою Європи та іншими основними європейськими організаціями (Європейський союз, Євразійський економічний союз, Північний рада, Організація з безпеки і співпраці в Європі (ОБСЄ), Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР)) у зв'язку з конвенційною системою; аналіз доцільності підписання Європейським союзом і Радою Європи меморандуму про взаєморозуміння, що стосується участі Європейського союзу в конвенціях Ради Європи, який міг би служити джерелом загальних правил дій (що стосуються, зокрема виборчих прав, права голосу, звітності та фінансових механізмів); дорожню карту для приєднання Європейського союзу до Європейської конвенції про права людини відповідно до зобов'язань, зафіксованих в Лісабонському договорі; пропозиції, що стосуються того, як дійти до громадян і дати їм можливість активніше брати участь в процесі прийняття рішень Ради Європи;

- забезпечити виділення достатніх фінансових і людських ресурсів для функціонування конвенційної системи і здійснення

міжурядових заходів, в яких повинні мати можливість брати участь на рівноправній основі все держави-члени;

- залучати Асамблею до заходів з підготовки цих оцінок і досліджень в світлі Статті 15.а Статуту;

- належним чином залучити Асамблею до участі в майбутньому саміті глав держав і урядів;

- запропонувати головам держав і урядів, які візьмуть участь в майбутньому саміті, визнати, затвердити, захистити і при необхідності розвинути і належним чином фінансувати конвенційну систему Ради Європи в інтересах усіх громадян і жителів Європи, а також всіх, до кого ці конвенції застосовуються або можуть застосовуватися.

Резолюція 2186 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Скликання саміту Ради Європи для підтвердження європейської єдності, а також захисту і зміцнення демократичної безпеки в Європі»⁵

В цьому документі Асамблея відзначає, що ефективна підготовка четвертого саміту глав держав і урядів держав-членів Ради Європи вимагає об'єднання зусиль всіх секторів Організації, що координуються її генеральним секретарем, і найголовніше - зусиль її двох статутних органів. Хоча в першу чергу відповідальність лягає на Комітет міністрів, Асамблея, яка була посилена завдяки недавнім реформам, повинна зіграти важливу роль в підготовці саміту, особливо тому, що саме вона протягом кількох років просувала цю ідею.

Четвертий саміт повинен бути направленим на те і міг би, зокрема, дати політичний імпульс для того, щоб:

- підвищити ефективність і зміцнити авторитет системи захисту прав людини, заснованої на Європейській конвенції про права людини, звернути назад нинішні тенденції, що підривають авторитет Європейського суду з прав людини, а також поліпшити стан справ з виконанням державами-членами його постанов;

⁵ Resolution 2186 (2017) Call for a Council of Europe summit to reaffirm European unity and to defend and promote democratic security in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24210&lang=en>

- зміцнити договірну систему Європейської соціальної хартії, включаючи її систему колективних скарг, а також її механізм моніторингу (зокрема, механізму обрання Асамблеєю членів Європейського комітету з соціальних прав), ще раз підтвердивши той факт, що лише забезпечення соціально економічних прав та соціальна інтеграція дозволяють людям в повному обсязі користуватися своїми політичними і громадянськими правами;

- закликати держави-члени вжити ефективних заходів проти наростання масштабів бідності і сучасного рабства, запевнивши таким чином європейських громадян, що європейські інститути не залишаються байдужими до їх проблем і до конкретних умов їх повсякденного життя;

- визнати цінний внесок Комісара Ради Європи з прав людини в розробку стійких правозахисних заходів на національному та місцевому рівні на всьому континенті, а також роль, яку відіграють нормотворчі та моніторингові структури Організації;

- посилити місію Ради Європи як стража демократії і джерела демократичних інновацій, в тому числі за допомогою зміцнення ролі Парламентської асамблеї як міцної опори європейського парламентаризму, об'єднуючої разом представників і громадян майже всіх європейських держав, а також підвищити роль Європейської комісії за демократію через право (Венеціанська комісія) як експертного органу за конституційним праву, що сприяє зміцненню демократії за межами Європи.

Резолюція 2187 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Контрольний список питань Венеціанської комісії для оцінки дотримання верховенства права»⁶

Парламентська асамблея в черговий раз заявляє, що має намір неухильно дотримуватися трьох основних принципів Ради Європи: верховенство права, демократія і права людини. У своїй Резолюції 1594 (2007) «Принцип Rule of Law» вона запропонувала Венеціанській комісії вивчити концепції «rule of law» і

⁶ Resolution 2187 (2017) Venice Commission's Rule of Law Checklist [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24213&lang=en>

«*prééminence du droit*». Асамблея вітає конкретні кроки Венеціанської комісії з реалізації цієї ініціативи, яка встановила, крім питання про формальне визначення, наявність консенсусу щодо основних елементів, охоплених термінами «*rule of law*», «*rechtsstaat*» і «*état de droit*», таких як законність, правова визначеність, недопущення свавілля, доступ до правосуддя, дотримання прав людини, недопущення дискримінації і рівність перед законом.

Асамблея вітає створення Контрольного списку питань для оцінки дотримання верховенства права, що дозволить прийняти нову однакову систему координат, що дозволяє відстежувати дотримання одного з основних принципів Ради Європи.

Список являє собою найбільш актуальний і корисний інструмент моніторингу та профілактики, що дозволяє виявляти і аналізувати проблемні ситуації.

Асамблея вважає Контрольний список питань Венеціанської комісії для оцінки дотримання верховенства права практичним інструментом не тільки для Ради Європи, а й для інших національних і міжнародних структур, таких як національні та місцеві державні установи, інші міжнародні організації та громадянське суспільство.

Асамблея постановляє:

- схвалити Контрольний список питань Венеціанської комісії для оцінки дотримання верховенства права;

- регулярно застосовувати його в своїй роботі, зокрема при підготовці доповідей Комісії з юридичних питань і прав людини та Комісії з дотримання зобов'язань державами-членами (Комісія з моніторингу), з тим щоб точно виявляти будь-які структурні і системні проблеми в державах-членах Ради Європи;

- запропонувати національним парламентам і урядовим установам, включаючи профільні міністерства, систематично звірятися з Контрольним списком питань при оцінці необхідності проведення законодавчих реформ і визначенні їх змісту;

- запропонувати міжнародним і регіональним організаціям, включаючи Раду Європи в цілому і Європейський союз, регулярно звірятися з Контрольним списком питань для оцінки дотримання

верховенства права в своїй діяльності в цій галузі. У зв'язку з цим Асамблея особливо відзначає, що генеральний секретар Ради Європи використовував Контрольний список питань для оцінки дотримання верховенства права при підготовці своєї доповіді про стан демократії, прав людини і верховенства права в Європі за 2017 рік, і настійно закликає його систематично робити це при підготовці своїх майбутніх щорічних доповідей;

- закликати громадянське суспільство використовувати Контрольний список питань для об'єктивної оцінки дотримання принципу верховенства права;

Асамблея також закликає всі держави-члени і держави-спостерігачі Венеціанської комісії активно брати участь в її діяльності і співпрацювати з нею з метою захисту і просування верховенства права в дусі конструктивного діалогу, особливо при розгляді Венеціанською комісією безпосередньо стосуються їх питань.

Резолюція 2188 (2017) від 11 жовтня 2017 року «Нові загрози верховенству права в державах – членах Ради Європи: окремі приклади»⁷

Парламентська асамблея нагадує про свої раніше прийняті резолюції щодо підтримки верховенства права в державах-членах Ради Європи, зокрема, про Резолюцію 1594 (2007) «Принцип Rule of Law», Резолюцію 1685 (2009) «Про політично вмотивовані зловживання в системі кримінального правосуддя держав членів Ради Європи», Резолюцію 2040 (2015) «Загроза верховенству права в державах-членах Ради Європи: утвердження авторитету Парламентської асамблеї», Резолюцію 1703 (2010) та Рекомендацію 1896 (2010) «Корупція в судовій системі», Резолюцію 1943 (2013) та Рекомендацію 2019 (2013) «Корупція як загроза верховенству права», а також про Резолюцію 2098 (2016) та Рекомендацію 2087 (2016) «Корупція в судовій системі: необхідність невідкладної реалізації пропозицій Асамблеї».

⁷ Resolution 2188 (2017) New threats to the rule of law in Council of Europe member States: selected examples [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24214&lang=en>

Асамблея із занепокоєнням відзначає серйозні проблеми в зв'язку з верховенством права в багатьох державах-членах Ради Європи. В своїй Резолюції 2040 (2015) вона висловила жаль з приводу того, що ряд її рекомендацій, що стосуються збереження і зміцнення верховенства права, все ще не виконані деякими державами-членами.

Асамблея також серйозно стурбована тим, що в деяких державах-членах мають місце випадки, коли національна судова система використовується для того, щоб змусити замовкнути політичних опонентів і чинити тиск на тих, хто не згоден з політикою влади.

В цьому документі Асамблея уважно розглянула ситуацію в п'яти державах-членах: Болгарії, Республіці Молдова, Польщі, Румунії та Туреччині.

Рекомендація 2115 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Застосування нових генних технологій на людях»⁸

В цьому документі Парламентська асамблея рекомендує Комітету міністрів:

- настійливо закликати держави, які ще не ратифікували «Конвенцію Ов'єдо», негайно зробити це або як мінімум ввести в країні заборону на вагітність в ситуаціях, коли клітини зародкової лінії або людські ембріони пройшли навмисне геномне редагування;

- розробити загальну нормативно-правову базу, яка дозволить врівноважити потенційні вигоди і ризики застосування цих технологій, призначених для лікування серйозних захворювань, запобігаючи при цьому зловживанню або згубним наслідкам застосування генних технологій на людях;

- стимулювати проведення широкої громадської дискусії на основі об'єктивної інформації щодо медичного потенціалу та можливих етичних і правозахисних наслідків використання нових генних технологій на людях;

⁸ Recommendation 2115 (2017) The use of new genetic technologies in human beings [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24228&lang=en>

- доручити Комітету Ради Європи з біоетики (DH-BIO) оцінити етичні і правові проблеми, що виникають у зв'язку з появою технологій редагування генома в світлі принципів, закладених в «Конвенції Ов'єдо», а також принципу обережності;

- рекомендувати державам-членам, спираючись на підсумки громадської дискусії, оцінку, проведену Комітетом DH-BIO, і загальну розроблену нормативно-правову базу, сформувану чітку національну позицію щодо практичного використання нових генних технологій, яка передбачає встановлення обмежень і просування методів, що дають позитивні результати.

Рекомендація 2116 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Забезпечення прав людини інтерсексуалів і недопущення їх дискримінації»⁹

Парламентська асамблея посилається на свою Резолюцію 2191 (2017) «Забезпечення прав людини інтерсексуалів і недопущення їх дискримінації», в якій вона закликає держави-члени вжити заходів для досягнення цих цілей, зокрема в області прав дитини та біоетики.

Асамблея вважає надзвичайно важливим, щоб держави-члени домоглися швидкого прогресу в цій області і щоб в цій області були розроблені нові стандарти Ради Європи.

У зв'язку з цим Асамблея пропонує Комітету міністрів:

- довести Резолюцію 2191 (2017) до відома урядів всіх держав членів;

- доручити Комітету з біоетики продовжити роботу по зміцненню прав дітей в біомедицині, зокрема, в тому що стосується захисту права дітей-інтерсексуалів на фізичну недоторканність і дотримання принципу вільної і усвідомленої згоди з метою розробки стандартів і керівництв Ради Європи в цій області.

⁹ Recommendation 2116 (2017) Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24230&lang=en>

Резолюція 2189 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Новий український закон про освіту – головна перешкода для викладання рідних мов національних меншин»¹⁰

Парламентська Асамблея стурбована статтями, що стосуються навчання мовами меншин, у новому законі про освіту, прийнятому Верховною Радою України 5 вересня 2017 року та підписаному 27 вересня 2017 року Президентом України Петром Порошенком.

Різні сусідні країни стверджували, що цей акт порушує права осіб, які належать до національних меншин, і порушує чутливі юридичні питання щодо відповідності в українській правовій системі. Асамблея висловлює жаль через відсутність реальних консультацій з представниками національних меншин в Україні щодо нової редакції статті 7 Закону, прийнятого Верховною Радою. Асамблея зазначає, що українська влада подала текст закону про освіту до Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанської комісії) для отримання висновку, що має бути наданий до кінця 2017 року¹¹; проте Асамблея висловлює невдоволення тим, що цей крок не був зроблений до прийняття Закону про освіту. Крім того, Асамблеї відомо, що в березні 2017 року Консультативний комітет з Рамкової конвенції щодо захисту національних меншин підтвердив свій висновок щодо України (4-й цикл), який повинен стати доступним для громадськості на початку 2018 року, і що доповідь про Україну, представлена Комітетом експертів Європейської хартії регіональних мов або мов меншин, розглядається Комітетом міністрів.

Асамблея бере до уваги серйозні занепокоєння, висловлені стосовно ряду юридичних питань. Вона вважає, що важливо виконувати зобов'язання, що базуються на Європейській конвенції з прав людини, Рамковій конвенції про захист національних меншин та Європейській хартії регіональних мов або мов меншин, та допомогти відновити конструктивний діалог між різними

¹⁰ Resolution 2189 (2017) The new Ukrainian law on education: a major impediment to the teaching of national minorities' mother tongues [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24218&lang=en>

¹¹ Див. додатково: Opinion on the provisions of the Law on Education of 5 September 2017, which concern the use of the State Language and Minority and other Languages in Education, adopted by the Commission at its 113th Plenary Session (Venice, 8-9 December 2017) (CDL-AD(2017)030-e) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2017\)030-e](http://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2017)030-e)

зацікавленими сторонами. У цьому відношенні три взаємопов'язаних принципи мають служити орієнтиром для зацікавлених сторін з метою досягнення більш узгоджених домовленостей.

Перший з них полягає в тому, що знання державної мови є фактором соціальної згуртованості та інтеграції, і держави мають законне право сприяти вивченню офіційної мови та вимагати, щоб державна мова була мовою освіти для всіх.

Другий принцип, зазначений Консультативним комітетом з Рамкової конвенції – «Мова є важливим компонентом індивідуальної та колективної ідентичності. Для багатьох осіб, які належать до національних меншин, мова є одним з основних факторів ідентифікації їх самих та їхніх меншин». Таким чином, коли держави вживають заходів для розвитку офіційної мови, вони повинні відбуватися одночасно із заходами щодо захисту та сприяння розвитку мов національних меншин. Якщо цього не зробити, результатом стане асиміляція, а не інтеграція.

Третім принципом є недискримінація. Цей принцип не тільки стосується визнання та ефективного захисту прав осіб, що належать до національних меншин, як це передбачено Рамковою конвенцією, а також конкретних прав, закріплених у Європейській хартії для регіональних мов або мов меншин, а також «здійснення будь-якого права, встановленого законом», відповідно до Статті 1 Протоколу № 12 до Європейської конвенції з прав людини.

Для Асамблеї ці три принципи є важливими елементами більш широкої концепції, яка має надзвичайно важливе значення, і яка фактично є основою для всієї Рамкової конвенції – поняття «спільного життя».

Виходячи з вищезгаданих принципів та загальної концепції «спільного життя», нове законодавство не видається таким, що створюватиме належний баланс між офіційною мовою та мовами національних меншин.

Зокрема, новий закон спричиняє значне скорочення прав, раніше визнаних «національними меншинами» щодо їхньої власної мови навчання. Ці національні меншини, які раніше мали право володіти одномовними школами та повноцінними навчальними програмами рідною мовою, тепер опиняються в ситуації, коли

навчання на їхніх рідних мовах (разом із навчанням українською мовою) може проводитись лише до завершення початкової освіти. Для Асамблеї це не сприяє «проживанню разом».

При плануванні реалізації реформи необхідно забезпечити гнучкість, щоб уникнути квапливих змін, що завдають шкоди якості навчання для учнів і студентів, які належать до національних меншин.

У цьому відношенні трирічний перехідний період може виявитися занадто коротким. Тому Асамблея наполегливо закликає українські органи влади також запровадити гнучкість щодо тривалості процесу та забезпечити укладення домовленостей, пристосованих до конкретних обставин відповідних громад та ситуації на різних територіях.

Асамблеї відомо, що україномовні меншини в сусідніх країнах не мають права на одномовне навчання їхніми рідними мовами і не користуються положеннями, що спрямовані на сприяння двомовному навчанню. Тому Асамблея рекомендує органам влади сусідніх країн, які законно закликають до захисту своїх меншин, продемонструвати готовність запропонувати українським громадам, які проживають у їхніх країнах, подібні домовленості до тих, яких вони вимагають для своїх меншин.

Асамблея рекомендує Україні розглянути найкращі практичні методи держав – членів Ради Європи у сфері навчання офіційним мовам з використанням спеціальних методів навчання, призначених для шкіл з використанням регіональних мов або мов меншин як мови навчання.

Асамблея вирішує слідкувати за подіями в Україні щодо захисту та просування регіональних мов та мов меншин.

Асамблея просить українську владу повною мірою виконати майбутні рекомендації та висновки Венеціанської комісії та відповідно до них змінити новий закон про освіту.

Резолюція 2191 (2017) від 12 жовтня 2017 року «Забезпечення прав людини інтерсексуалів і недопущення їх дискримінації»¹²

З огляду на положення Конвенції про захист прав людини та гідності людини щодо застосування біології та медицини: Конвенція про права людини та біомедицину та відповідні рекомендації, викладені в Резолюції 1952 (2013) про право дітей на фізичну недоторканність, а також рекомендації Комісара Ради Європи з прав людини та численних органів Організації Об'єднаних Націй, Асамблея закликає Держави-члени Ради Європи:

- заборонити необгрунтоване медичними показаннями хірургічне втручання з метою «нормалізації» статі, стерилізації або інших дій, що практикуються на дітях-інтерсексуалах без їх усвідомленої згоди;

- забезпечити, щоб за винятком тих випадків, коли є реальна загроза життю дитини, будь-які дії, що мають на меті змінити статеві характеристики дітей, включаючи їх гонади, геніталії або внутрішні статеві органи, відкладалися до такого часу, коли дитина в змозі брати участь в ухваленні рішення на основі права на самовизначення і принципу вільної і усвідомленої згоди;

- надавати всім інтерсексуалам медичну допомогу силами спеціалізованих багатопрофільних груп, що діють на основі холістичного, орієнтованого на пацієнта підходу і які включають не тільки професійних лікарів, а й інших профільних фахівців, таких як психологи, соціальні працівники та фахівці з етики, керуючись при цьому рекомендаціями, розробленими організаціями, що представляють інтерсексуалів, і відповідними фахівцями;

- забезпечити, щоб протягом життя інтерсексуали мали реальний доступ до медичної допомоги;

- забезпечити, щоб інтерсексуали мали повний доступ до своєї медичної документації;

- організувати для всіх лікарів, психологів та інших зацікавлених фахівців комплексну сучасну підготовку з цих питань,

¹² Resolution 2191 (2017) Promoting the human rights of and eliminating discrimination against intersex people [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24232&lang=en>

включаючи донесення до них конкретної думки, що тіла інтерсексуалів, є результатом природних варіацій розвитку статі і як такі не потребують змін;

- забезпечити наявність адекватних механізмів психологічного підтримки інтерсексуалів і їх сімей протягом їх життя;

- створити середовище, в якій інтерсексуали відчували б себе в безпеці і могли відкрито розповідати про свій досвід;

- забезпечити, щоб закони і правозастосовна практика, які регламентують реєстрацію народжень, зокрема в тому, що стосується статі новонароджених, забезпечували належне дотримання права на приватне життя, допускаючи достатню гнучкість в розгляді ситуації з дітьми-інтерсексуалами, не змушуючи батьків або лікарів без необхідності розкривати статус дитини-інтерсексуала;

- зробити процедури юридичного визнання статі відповідно до рекомендацій, прийнятих Асамблеєю в Резолюції 2048 (2015), забезпечивши, зокрема, щоб ці процедури були оперативними, прозорими, загальнодоступними, а також заснованими на самовизначенні;

- забезпечити у всіх випадках, коли органи державної влади застосовують гендерні класифікації, щоб для всіх людей, включаючи інтерсексуалів, які не ідентифікують себе ні як чоловік, ні як жінка, було передбачено кілька варіантів;

- розглянути можливість надання кожній людині права факультативної реєстрації статі в свідоцтвах про народження та інших документах, що засвідчують особу;

- забезпечити, щоб відповідно до права на повагу до приватного життя інтерсексуалам не заважали вступати в цивільні союзи або шлюби або залишатися в такому союзі або шлюбі в результаті юридичного визнання їх статі;

На завершення, Асамблея пропонує національним парламентам активізувати за участю інтерсексуалів і та представників їх організацій роботу з підвищення рівня обізнаності населення щодо стану інтерсексуалів в своїх країнах і виконати наведені вище рекомендації.

Резолюція 2192 (2017) від 13 жовтня 2017 року «Молодь проти корупції»¹³

В цьому документі Парламентська асамблея пропонує урядам і парламентам держав-членів Ради Європи і держав-спостерігачів, а також державам, чиї парламенти мають статус спостерігача або партнера в зміцненні демократії при Асамблеї:

- залучати профільні молодіжні організації та / або представників до розробки і реалізації заходів по боротьбі з корупцією в тих областях, де молодь найбільш активна, зокрема, в сфері політики, освіти, спорту і масової інформації;

- підтримати ініціативи і дії молодіжних організацій по боротьбі з корупцією, зокрема, шляхом адресної підтримки окремих молодіжних проектів;

- створювати національні мережі, через які молодь може ділитися своїм досвідом і знаннями щодо корупції, поширювати ефективні методи роботи і розробляти пропозиції щодо майбутньої діяльності;

- включити в національні програми шкільної та вищої освіти для дітей з самого раннього віку викладання основ етики, включаючи як аспекти, що стосуються особистих цінностей і етики поведінки, так і питання правозахисного характеру;

- розробити за допомогою Ради Європи стратегію боротьби з шахрайством в сфері освіти і, зокрема, підтримати роботу Загальноєвропейської платформи Ради Європи з етики, транспарентності і моральних принципів у сфері освіти (ETINED) і її мережі фахівців;

- прийняти належне законодавство або привести національне законодавство у відповідність з рекомендацією CM/Rec 2014/7 Комітету міністрів «Про захист викривачів», а також з Резолюцією Асамблеї 2060 (2015) «Зусилля захисту викривачів» і Резолюцією 2171 (2017) «Боротьба парламентів з корупцією: співпраця парламентів зі ЗМІ, які проводять розслідування»;

¹³ Resolution 2192 (2017) Youth against corruption [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24233&lang=en>

- підтримувати роботу НУО, що займаються наданням юридичної допомоги, навчанням і підтримують осіб, які повідомляють про факти корупції та викривають їх;

- розглянути можливість створення фонду підтримки, з тим щоб допомогти викривачам впоратися з прямими і непрямими наслідками своїх викривальних дій.

Також Асамблея закликає Європейську комісію підтримати через програму Erasmus + ініціативи щодо організації в національних системах вивчення проблем боротьби з корупцією на рівні старших курсів університетів, аспірантури та в рамках освіти протягом всього життя, а також підтримати національні та міжнародні молодіжні об'єднання, які здійснюють проекти з боротьби з корупцією, зокрема, за допомогою створення антикорупційних платформ.

Резолюція 2194 (2017) від 24 листопада 2017 року «Транскордонні конфлікти щодо батьківської відповідальності»¹⁴

Парламентська Асамблея рекомендує державам – членам Ради Європи зробити виконання рішень щодо транскордонної батьківської відповідальності простішими, швидшими та менш дорогими шляхом:

– сприяння розширенню географічного розмаїття основних правових документів та забезпечення їх належного застосування у всіх пов'язаних ними країнах, включаючи їх власні (наприклад, шляхом широкого розповсюдження інформації серед громадськості та відповідних спеціалістів);

– спрощення процесу обробки випадків викрадення та утримання дитини в контексті транскордонних конфліктів щодо батьківської відповідальності, в тому числі шляхом обмеження кількості можливих апеляцій та припинення обтяжуючих вимог екзекватури для виконання прийнятих рішень;

¹⁴ Resolution 2194 (2017) Cross-border parental responsibility conflicts [Електронний ресурс].
– Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24272&lang=en>

- знаходження способу кращої боротьби з випадками, коли основний або єдиний опікун викрав або не повертає дитину чи дітей, приділяючи особливу вагу поглядам дітей у таких випадках;
- прагнення гарантувати, що погляди зацікавленої дитини або дітей будуть слухатися та враховуватися адекватно у всіх випадках;
- забезпечення належної спеціалізації відповідних фахівців та належного співробітництва між центральним органом влади та іншими національними органами влади;
- сприяння належним чином (і міжнародно) визнаним посередницьким службам та угодам у сфері транскордонних батьківських конфліктів.

Резолюція 2195 (2017) від 24 листопада 2017 року «Оцінка віку для дітей-мігрантів без супроводу»¹⁵

В цьому документі Асамблея нагадує про свої резолюції, зокрема Резолюцію 2136 (2016) «Гармонізація захисту неповнолітніх дітей без супроводу в Європі», Резолюцію 1810 (2011) «Несупроводжувані діти в Європі: питання прибуття, перебування і повернення», Резолюцію 1996 (2014) «Діти-мігранти: якими правами вони будуть володіти в 18 років?» та Резолюцію 2020 (2014) «Альтернативи утриманню дітей під вартою в процесі імміграції», в яких вона встановлює цілий ряд гарантій стосовно оцінки віку, підкреслюючи, що ці процедури повинні виконуватись лише у випадку, коли існують розумні сумніви щодо віку людини і повинні завжди проводитися у найкращих інтересах дитини.

У світлі викладеного Асамблея закликає держави-члени:

- проводити перевірку несупроводжуваних дітей-мігрантів лише у випадках серйозних сумнівів щодо віку дитини та як останнього засобу, в інтересах дитини;
- надавати дітям-мігрантам без супроводу достовірну інформацію про процедури оцінки віку на мові, яку вони розуміють, щоб вони могли повністю зрозуміти різні стадії процесу, якого вони зазнають, та його наслідки;

¹⁵ Resolution 2195 (2017) Child-friendly age assessment for unaccompanied migrant children [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24273&lang=en>

- призначити опікуна для підтримки окремо кожної несупроводжуваної дитини-мігранта під час процедури оцінки віку;
- забезпечити, щоб дитина-мігрант без супроводу або його представник міг оскаржити рішення щодо оцінки віку за допомогою відповідних адміністративних або судових апеляційних каналів;
- використовувати лише як крайній метод стоматологічні та зап'ястні рентгенівські дослідження та всі інші інвазивні медичні процедури з метою визначення віку несупроводжуваних або відокремлених дітей-мігрантів;
- забезпечити, щоб усі медичні огляди були чутливими до статі, культури та вразливості дитини, а інтерпретація результатів враховувала національний та соціальний стан дитини, а також попередній досвід оглядів;
- заборонити в усіх ситуаціях використовувати фізичні аналізи зрілості з метою визначення віку несупроводжуваних і відокремлених дітей-мігрантів;
- забороняти затримання несупроводжуваних або відокремлених дітей, які очікують або піддаються віковій оцінці, і завжди застосовувати межу помилки на користь особи, так щоб найменший вік на маржі, визначений оцінкою, фіксувався як вік людини;
- визначити та запропонувати альтернативні варіанти розміщення для дітей, які очікують або піддаються віковій оцінці, з метою уникнення затримання дітей під час суперечок щодо віку, у тому числі шляхом тимчасового розміщення в центрах для дітей, де мають бути належні гарантії для захисту їх та інших дітей у центрах;
- підтримувати та сприяти розробці єдиної, цілісної моделі оцінки віку в Європі на основі презумпції, що особа є неповнолітньою;
- коли це можливо, забезпечувати, щоб процедура оцінки віку проводилась фахівцями, які ознайомилися з характером етнічних, культурних та розвиткових характеристик дитини.

Рекомендація 2117 (2017) від 24 листопада 2017 року «Оцінка віку для дітей-мігрантів без супроводу»¹⁶

В цьому документі Асамблея посилається на свою Резолюцію 2195 (2017) про оцінку віку для дітей-мігрантів без супроводу.

Асамблея вітає роботу Спеціального комітету з прав дитини (САНЕНФ) за підтримки своєї проектної групи експертів з прав та гарантій захисту дітей в контексті міграції (САНЕНФ-гарантії) з метою створення керівних принципів щодо опікунства та оцінки віку, для того щоб забезпечити належні гарантії для дітей у контексті міграції.

Асамблея закликає Комітет міністрів:

– прийняти керівні принципи для опіки та оцінки віку для дітей, як тільки вони були підготовлені САНЕНФ, беручи до уваги відповідні рекомендації Асамблеї;

– через відповідний міжурядовий орган забезпечувати подальшу діяльність щодо виконання цих стандартів у державах-членах.

¹⁶ Recommendation 2117 (2017) Child-friendly age assessment for unaccompanied migrant children [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://assembly.coe.int/nw/xml/XRef/Xref-XML2HTML-en.asp?fileid=24274&lang=en>

II. ЗАКОНОДАВСТВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Рішення Ради (Євросоюз) 2017/1937 від 11 липня 2017 року про підписання від імені Європейського Союзу і тимчасове застосування Договору про створення транспортного співтовариства¹⁷

Цим Рішенням дозволяється підписання Договору про створення транспортного співтовариства між Європейським Союзом та Албанією, Боснією і Герцеговиною, Республікою Македонією, Республікою Косово, Чорногорією та Сербією.

Метою Договору є створення транспортного співтовариства у сфері автомобільних, залізничних, внутрішніх водних та морських перевезень, а також розвиток транспортної мережі між Європейським Союзом та країнами Південно-Східної Європи. Таке транспортне співтовариство повинне базуватися на послідовній інтеграції транспортної мережі країн Південно-Східної Європи у транспортний ринок Європейського Союзу, у тому числі, у напрямку технічних стандартів, сумісності, безпеки, управління трафіком, соціальної політики, державних закупівель та охорони навколишнього середовища для всіх видів транспорту, крім повітряного. З цією метою Договір встановлює правила щодо автомобільних, залізничних, внутрішніх водних шляхів, морських транспортних мереж та інфраструктури аеропортів.

Договір скасовує будь-які обмеження щодо терміну дії ліцензій залізничних підприємств, їх сертифікатів безпеки, документів про сертифікацію водіїв поїздів, дозволів на залізничні транспортні засоби, тощо.

Договір має на меті розвиток співпраці між сторонами і досягнення конвергенції стандартів та політики щодо автомобільного, залізничного транспорту, перевезень внутрішніми водними шляхами та морських перевезень.

¹⁷ Council Decision (EU) 2017/1937 of 11 July 2017 on the signing, on behalf of the European Union, and provisional application of the Treaty establishing the Transport Community [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.278.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:278:TOC ; Treaty establishing the Transport Community [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.278.01.0003.01.ENG&toc=OJ:L:2017:278:TOC

Для забезпечення досягнення цілей Договору засновуються Рада міністрів та керівний комітет, що відповідальні за його належне виконання. Згідно з цим Рішенням, Договір про створення транспортного співтовариства до вступу його в силу застосовується на тимчасовій основі відповідно до його статті 41 (3).

Це рішення набирає чинності з дня його прийняття – 11 липня 2017 року.

Регламент Комісії (Євросоюз) 2017/1485 від 2 серпня 2017 року, що запроваджує настанови стосовно функціонування системи електропередачі¹⁸

З метою забезпечення безпеки функціонування, якості частот та ефективного використання взаємозв'язаних систем та ресурсів цим Регламентом Комісія встановлює детальні керівні принципи (далі – Принципи) щодо:

- вимог та принципів операційної безпеки системи електропередачі;

- правил та обов'язків щодо координації та обміну даними між мережевими компаніями, які здійснюють електропередачу (далі – TSO)¹⁹, між TSO та мережевими компаніями, які здійснюють перерозподіл енергії (далі – DSO)²⁰, а також між TSO, DSO та найбільшими мережевими споживачами (далі – SGU)²¹, стосовно планування та в режимі здійснення управління системами;

- правил навчання й сертифікації працівників мережевих компаній;

- вимог щодо координації із третіми сторонами та узгодження між районами, підконтрольними TSO;

- правил, спрямованих на встановлення загальносоюзних рамок для контролю за навантаженням на мережі.

¹⁸ Commission Regulation (EU) 2017/1485 of 2 August 2017 establishing a guideline on electricity transmission system operation [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.220.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:220:TOC

¹⁹ TSO (*Transmission System Operator*) – мережева компанія, що здійснює електропередачу.

²⁰ DSO (*Distribution System Operator*) – мережева компанія, яка здійснює перерозподіл енергії.

²¹ SGU (*Significant Grid User*) – найбільші мережеві споживачі.

Вимоги до SGU, на які поширюється дія цього Регламенту, визначені у його ст. 2. Крім цього, цей Регламент застосовується до всіх систем передачі і розподілу електроенергії, інших взаємозв'язків та регіональних координаторів безпеки у межах Союзу, за винятком систем передачі та розподілу електроенергії або їх окремих сегментів, розташованих на острівних територіях держав-членів, чії системи не діють синхронно із загальносоюзними системами. Якщо у державі-члені існує декілька TSO, цей Регламент застосовується до всіх.

Ці Принципи спрямовані на:

- визначення загальних вимог та принципів операційної безпеки системи електропостачання;
- визначення загальних взаємопов'язаних принципів операційного планування електропостачання;
- визначення загальних частотно-регулюючих процесів та керівних структур;
- забезпечення умов для підтримки рівня якості частоти та синхронізації всіх пов'язаних територій в межах ЄС;
- сприяння координації роботи систем та оперативного планування їх функціонування;
- забезпечення та підвищення прозорості й надійності інформації про роботу систем електропостачання.

При впровадженні цих Принципів держави-члени, компетентні органи та компанії-оператори систем повинні: застосовувати принципи пропорційності та недискримінації; забезпечувати прозорість; оптимізувати витрати сторін; забезпечувати, щоб TSO, наскільки це можливо, використовували ринкові механізми для забезпечення надійності та стабільності роботи мереж; враховувати відповідальність TSO у забезпеченні системної безпеки, в тому числі, згідно з вимогами національних законодавств; враховувати вимоги DSO та узгоджені європейські стандарти і технічні умови.

Регламентом визначено: умови моніторингу у вигляді щорічних зборів акціонерів; забезпечення доступу для незалежних спостерігачів; залучення акціонерів та проведення публічних консультацій.

Комісія також наголошує на необхідності підтримки належного стану систем, під яким слід розуміти такий стан, при якому потоки напруги та електроенергії знаходяться в межах вимог експлуатаційної безпеки, визначених у статті 25 цього Регламенту. При цьому частота має відповідати визначеним у Регламенті критеріям: запас активної та реактивної потужності, достатній для того, щоб витримати непередбачені обставини з списку непередбачених обставин без порушення оперативних обмежень безпеки; експлуатація відповідної зони контролю TSO залишається в межах операційної безпеки після активації корегувальних дій після виникнення непередбаченої ситуації. Моніторинг та ремонтні або відновлюючі роботи при виникненні надзвичайних ситуацій або при зміні статусу системи ведуться як TSO так і ENTSO-E²². Принципи визначення та категорії таких робіт визначені у статтях 21–23 Регламенту. Крім цього, згідно з критеріями, визначеними у статтях 27 і 30, забезпечується відповідний робочий ліміт. При цьому TSO несуть відповідальність за забезпечення безпеки цивільного населення.

У сфері управління потоком живлення TSO зобов'язуються підтримувати потоки потужності в межах оперативних обмежень безпеки, визначених для нормального стану, та після виникнення непередбаченої ситуації зі списку, наведеного у Статті 33; а у разі виникнення ситуацій, визначених у Статті 25, підтримувати потоки електроенергії в межах тимчасово допустимих перевантажень, підготувавши коригувальні дії.

Важливими вимогами для захисту та урегулювання непередбачуваних обставин є такі заходи:

- усі TSO використовують захисне обладнання та пристрої резервного захисту;

- як мінімум, один раз на 5 років усі TSO переглядають свою стратегію та концепції захисту та оновлюють їх там, де це необхідно для забезпечення правильного функціонування захисного обладнання та забезпечення операційної безпеки;

- після проведення операцій захисту, TSO проводять оцінку роботи захисного обладнання;

²² Європейські мережі системних операторів для електропередачі (ENTSO-E).

– перед тим, як ввести в експлуатацію обладнання або захист від резервного копіювання, або після внесення змін, усі TSO узгоджують із суміжними мережами параметри захисту міжмережевих з'єднань і координують їх зміну.

Загальні вимоги до обміну даними:

– кожна TSO несе відповідальність за надання та використання високоякісних даних та інформації;

– кожна TSO повинна збирати інформацію про свою контрольну зону та обмінювати ці дані з усіма іншими TSO в тій мірі, в якій це необхідно для проведення аналізу операційної безпеки відповідно до Статті 72;

– через 6 місяців після набрання чинності цим Регламентом усі TSO повинні спільно узгодити ключові організаційні вимоги, функції та обов'язки щодо обміну даними. Ці організаційні вимоги, ролі та обов'язки враховують і, де це необхідно, доповнюють умови експлуатації та обміну інформацією, розроблені відповідно до Статті 16 Регламенту (ЄС) 2015/1222;

– організаційні вимоги, ролі та обов'язки публікуються ENTSO-E;

– через 18 місяців після набрання чинності цим Регламентом кожна TSO узгоджує з відповідними DSO вимоги щодо ефективних та пропорційних процесів забезпечення та управління обміном даними між ними, включаючи, якщо це необхідно для ефективної роботи мережі, надання таких даних SGU;

– DSO мають право отримувати відповідні структурні дані та інформацію щодо планування від сусідніх DSO.

Відповідно до Регламенту, до обов'язків SGU також входить навчання та сертифікація співробітників TSO.

Для проведення аналізу експлуатаційної безпеки, відповідно, кожна TSO готує індивідуальні схеми мережевих моделей відповідно до методології, встановленої у статті 17 Регламенту (ЄС) 2015/1222 та статті 18 Регламенту (ЄС) 2016/1719. Модель індивідуальної мережі включає в себе структурну інформацію та дані, передбачені в статті 41.

Кожна TSO за підтримки координатора регіональної безпеки для інституцій, перерахованих у цьому Регламенті, здійснює

координацію попередніх планів та планів на рік вперед відповідно до принципів цього Регламенту, з метою контролювати статус відповідних активів та координувати плани оперативної безпеки для систем електропередачі. Якнайшвидше, після оцінки порушення статусу безпеки в межах своєї контрольної зони, кожна TSO повинна повідомити про це уповноважений орган або, якщо це чітко передбачено національним законодавством, – державний орган.

Загальні положення щодо інформаційного середовища ENTSO-E для операційного планування:

– через 24 місяці після набрання чинності цим Регламентом ENTSO-E, відповідно до статей 115–117, впроваджує та регулює інформаційне середовище для зберігання, обміну та управління усією відповідною інформацією;

– через 6 місяців після набрання чинності цим Регламентом всі TSO визначають гармонізований формат для обміну даними;

– всі TSO та координатори регіональної безпеки мають доступ до будь-якої інформації, що міститься в інформаційному середовищі ENTSO-E;

– до створення інформаційного середовища ENTSO-E всі TSO можуть обмінюватися відповідними даними між собою та з регіональними координаторами безпеки;

– ENTSO-E має підготувати план безперервної роботи, який буде застосовано у разі недоступності інформаційного середовища.

Крім цього, Регламент визначає критерії для узгодження умов контрактів, що стосуються роботи систем, із дотриманням усіх вимог цього документу.

Цей Регламент набирає чинності на 20-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу», за винятком статей 41–53, що починають застосовуватися через 18 місяців після набрання Регламентом чинності. Сторони можуть передбачати надання або використання даних за процедурами, передбаченими у статтях 41–53, у період до набрання чинності цим Регламентом та статтями 41–53.

Регламент (Євросоюз) 2017/1566 Європейського Парламенту та Ради від 13 вересня 2017 року про впровадження тимчасових окремих торговельних заходів для України, що доповнюють торговельні концесії, передбачені Угодою про асоціацію²³

Передумовою для дії цього Регламенту є ратифікована Угода про асоціацію між Україною, з одного боку, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншого боку (далі – Угода про асоціацію), яка є основою відносин між ЄС і Україною.

Так, у преамбулі до Угоди про асоціацію Сторони висловили бажання й надалі посилювати і розширювати взаємовідносини. Зокрема, з метою посилення економічних та політичних реформ в Україні, а також підтримки та прискорення розвитку тісних економічних відносин з ЄС, Сторони вважають за необхідне посилювати торговельні зв'язки щодо імпорту сільськогосподарської продукції та деяких промислових товарів.

Цим Регламентом дозволяється імпорт певних сільськогосподарських товарів, відповідно до Угоди про асоціацію, в межах нульових тарифних квот. Дія таких нульових тарифних квот для сільськогосподарської продукції регулюється згідно зі статтями 49–54 Регламенту (Євросоюз) 2015/2447 і статті 184 Регламенту (Євросоюз) 1308/2013.

Регламент також передбачає, що щорічний звіт Комісії про впровадження Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі, що є невід'ємною частиною Угоди про асоціацію, повинен містити детальну оцінку впровадження таких заходів щодо торгівлі. При цьому, якщо існують достатні докази того, що Україна не виконає умови цього Регламенту, ЄС має право припинити повністю або частково преференційні заходи, передбачені цим документом.

Регламент, крім іншого, визначає, що за умови, якщо товар імпортується за умовами, які викликають або можуть викликати серйозні труднощі з боку виробників аналогічних або ідентичних товарів із ЄС, мито може бути знову введене в будь-який час.

²³ Regulation (EU) 2017/1566 of the European Parliament and of the Council of 13 September 2017 on the introduction of temporary autonomous trade measures for Ukraine supplementing the trade concessions available under the Association Agreement [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.254.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:254:TOC

Цей Регламент прийнятий 13 вересня 2017 року та набирає чинності на наступний день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Регламент (Євросоюз) 2017/1601 Європейського Парламенту та Ради від 26 вересня 2017 року про створення Європейського фонду сталого розвитку (ЄФСР), гарантії ЄФСР та Гарантійного фонду ЄФСР²⁴

Цим Регламентом запроваджується Європейський фонд сталого розвитку (ЄФСР), гарантії ЄФСР та гарантійний фонд. Метою Європейського фонду сталого розвитку як інтегрованого фінансового пакету, що забезпечує фінансову спроможність у формі субсидій, гарантій та інших фінансових інструментів, є підтримка інвестицій та збільшення доступу до фінансування на території Африки та країн Європейської політики сусідства з метою сприяння сталому та всеохоплюючому економічному і соціальному розвитку та соціально-економічній стабільності країн-партнерів. Так, створення фонду, зокрема, має на меті досягнення сталого економічного зростання, створення робочих місць, сприяння гендерній рівності та розширенню можливостей жінок та молоді, тощо.

Так, Європейський фонд сталого розвитку є першим компонентом Європейського плану зовнішніх інвестицій, поряд із наданням технічної допомоги, в якості другого рівня, та покращення інвестиційного клімату та загальної політичної ситуації в країнах-партнерах, як третього рівня. Діяльність фонду спрямована на підтримку інвестицій, головним чином, в країни Африки та Європейської політики сусідства, як засіб сприяння досягненню Цілей сталого розвитку Плану дій Організації Об'єднаних Націй до 2030 року. Цей Фонд має на меті вирішення специфічних соціально-економічних причин міграції, включаючи нелегальну міграцію, та сприяння реінтеграції мігрантів, що

²⁴ Regulation (EU) 2017/1601 of the European Parliament and of the Council of 26 September 2017 establishing the European Fund for Sustainable Development (EFSD), the EFSD Guarantee and the EFSD Guarantee Fund [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.249.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:249:TOC

повертаються в країни свого походження. Крім того, Фонд також має сприяти впровадженню Паризької угоди зі зміни клімату.

Планується, що Європейський фонд сталого розвитку має функціонувати як «єдине ціле», надаючи широкий спектр фінансової підтримки. Зобов'язання фонду має бути підкріплене Фондом гарантування, що включає інноваційні інструменти для підтримки інвестицій та залучення приватного сектору економіки, зокрема, мікро-, малих та середніх підприємств. Це також повинно дозволити європейським інвесторам та приватним компаніям, у тому числі мікро-, малим та середнім підприємствам, брати участь більш ефективно в зусиллях з досягнення сталого розвитку в країнах-партнерах.

Регламентом передбачається, що Керівництво Фондом забезпечує Європейська Комісія.

Регламент прийнятий 26 вересня 2017 року, набирає чинності на 20-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» та є обов'язковим для всіх держав-членів.

Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1803 від 3 жовтня 2017 року щодо розширення правових можливостей для осіб, які потребують міжнародного захисту²⁵

Враховуючи масштабний тиск на держави – члени ЄС від міграційних потоків (у тому числі легальних), що дедалі збільшується, цим документом Комісія надає державам-членам рекомендації щодо розширення існуючих та запровадження нових правових шляхів забезпечення міжнародного захисту для осіб, які цього потребують.

Зокрема, спираючись на досвід, отриманий у процесі впровадження схем переселення в рамках ЄС та з метою забезпечення належного зв'язку між цими схемами і правовими рамками вирішення проблеми переселення в ЄС, державам-членам рекомендується запропонувати до 31 жовтня 2019 року щонайменше 50 тис. місць для переселення осіб із третіх країн, які потребують міжнародного захисту. У рамках їхніх зобов'язань,

²⁵ Commission Recommendation (EU) 2017/1803 of 3 October 2017 on enhancing legal pathways for persons in need of international protection [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:L:2017:259:TOC>

державам-членам рекомендується забезпечити безперервне переселення: громадян Сирії, третіх країн і осіб без громадянства, переміщених внаслідок конфлікту в Сирії, з Туреччини, Лівану та Йорданії; а також сприяти стабілізації ситуації у Центрально-середземноморському регіоні через переселення осіб (які потребують міжнародного захисту) із Лівії, Нігеру, Чаду, Єгипту, Ефіопії і Судану (включаючи підтримку тимчасового механізму УВКБ ООН щодо невідкладної евакуації найменш захищених груп мігрантів із Лівії).

Здійснювати ці дії держави – члени ЄС мають у постійній координації і співпраці з УВКБ ООН та Європейською службою у справах надання притулку.

Крім того, Комісія рекомендує державам-членам щомісячно інформувати її про кількість осіб, яких було переселено на територію їхніх держав на виконання запитів останніх, із зазначенням країн, із яких їх було переселено. При цьому держави – члени ЄС мають користуватися коштами у розмірі 500 млн євро з Фонду надання притулку, міграції та інтеграції Союзу. Державам, яким надано асоційоване членство в ЄС, також рекомендується сприяти загальноєвропейським зусиллям у реалізації політики ЄС щодо переселення.

Після перегляду цієї Рекомендації Комісією до 31 жовтня 2018 року та врахування загальної міграційної ситуації в ЄС та у міжнародному вимірі, остання залишає за собою право закликати держави-члени продовжувати вжиття заходів, рекомендованих положеннями цього документа.

Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1804 від 3 жовтня 2017 року щодо застосування положень Шенгенського кодексу про кордони стосовно тимчасового повторного впровадження прикордонного контролю на внутрішніх кордонах Шенгенської зони²⁶

У Рекомендації наголошується, що державам-членам, які мають намір відновити тимчасовий контроль на своїх внутрішніх кордонах, необхідно належним чином враховувати і регулярно оцінювати всі аспекти та ризики таких заходів.

Так, у Рекомендації зазначено, що для досягнення оптимального балансу між необхідністю охорони правопорядку, підтримкою національної безпеки та переваг зони без контролю на внутрішніх кордонах, державам-членам необхідно оцінювати ймовірний вплив таких дій на вільне переміщення осіб у межах території ЄС та ймовірний вплив такої реінтеграції на внутрішній ринок. Відтак Комісія рекомендує державам-членам заздалегідь повідомляти про результати оцінки такого запланованого впливу від впровадження або продовження контролю на кордонах. Крім того, держави-члени, які мають намір відновити тимчасовий внутрішній прикордонний контроль, повинні утримуватися від будь-яких не виправданих заходів з огляду на виявлені серйозні загрози державній політиці або внутрішній безпеці. У Рекомендації зазначається, що державам, які мають намір відновити тимчасовий контроль на внутрішніх кордонах, слід також завчасно провести консультації з тими державами-членами, які могли б постраждати від його запровадження, а також підтримувати постійне тісне співробітництво і надавати допомогу з метою ефективного здійснення прикордонного контролю.

Крім того, у Рекомендації підкреслюється особлива природа таких заходів, що є крайнім заходом і використовується лише тоді, коли виявлена серйозна загроза для державної політики чи внутрішньої безпеки, яку не можна вирішити за допомогою інших засобів.

Цю Рекомендацію прийнято 3 жовтня 2017 року.

²⁶ Commission Recommendation (EU) 2017/1804 of 3 October 2017 on the implementation of the provisions of the Schengen Borders Code on temporary reintroduction of border control at internal borders in the Schengen area [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H1804>

Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1805 від 3 жовтня 2017 року щодо професіоналізації публічних закупівель – Розбудова архітектури для професіоналізації публічних закупівель²⁷

Оскільки:

– публічні (державні) закупівлі є одним з інструментів досягнення розумного, сталого та інклюзивного зростання, цей інструмент може мати значний економічний вплив у рамках сприяння роботі Комісії у напрямі забезпечення зростання, збільшення кількості робочих місць і обсягів транскордонної торгівлі;

– раціональні, ефективні і конкурентоспроможні публічні закупівлі є як одним із критеріїв належного функціонування єдиного ринку, так і основним каналом надходження європейських інвестицій,

цим документом Комісія рекомендує державам-членам здійснювати відповідні заходи з метою професіоналізації процесу публічних закупівель за такими напрямками:

1) розробка політики професіоналізації публічних закупівель, зокрема:

– розвиток і впровадження довгострокових стратегій професіоналізації для процедур публічних закупівель, узгоджених з їх потребами, ресурсами та адміністративною структурою, окремо або як частини більш широких політик професіоналізації публічного управління, метою чого є залучення, розвиток і використання вмінь і навичок, зосереджених на процесі виконання і стратегічних результатах, із використанням найоптимальнішого інструментарію та методології;

– заохочення і підтримка впровадження національних стратегій професіоналізації публічних закупівель через розвиток відповідних ініціатив та розбудову належної інституційної архітектури і співпраці з метою кращої координації, вищої

²⁷ Commission Recommendation (EU) 2017/1805 of 3 October 2017 on the professionalisation of public procurement — Building an architecture for the professionalisation of public procurement [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32017H1804>

ефективності і належного стратегічного спрямування відповідних закупівель;

2) зосередження уваги на людських ресурсах, у тому числі через підвищення рівня професійної підготовки і кар'єрного зростання відповідного персоналу;

3) забезпечення належного інструментарію та методологічної основи процесу професіоналізації публічних закупівель, зокрема:

– заохочення та підтримка розвитку і використання доступних ІТ-технологій та інструментарію, що можуть спростити і вдосконалити функціонування систем публічних закупівель;

– підтримка і сприяння чесності і сумлінності (як на персональному, так і на інституційному рівні) як невід'ємній складовій професійної поведінки шляхом надання інструментарію для забезпечення її дотримання і прозорості та керівних настанов щодо запобігання порушенням;

– надання настанов, спрямованих, з одного боку, на забезпечення правової визначеності на союзному та національному рівнях або вимог ЄС відповідно до його міжнародних зобов'язань, та, з іншого – на сприяння і заохочення стратегічного мислення та свідомого й обґрунтованого прийняття рішень;

– сприяння обміну найкращим досвідом і практикою та надання підтримки практичним працівникам у забезпеченні професійного здійснення публічних закупівель, злагодженої роботи і обміну відповідним досвідом; а також

– підготовка звітів про виконання цих рекомендацій і здійснення моніторингу за їх виконанням із наданням відповідної інформації Комісії.

Рекомендацію прийнято 3 жовтня 2017 року.

Рішення Ради (Євросоюз) 2017/1842 від 9 жовтня 2017 року про політику Ради щодо відкритих даних і повторне використання її документів²⁸

Цим Рішенням запроваджується політика Ради щодо відкритих даних, а також визначаються принципи, умови й обмеження, що регулюють повторне використання та можливості полегшення такого використання документів Ради.

Так, згідно з Рішенням, зазначена політика відкритих даних впроваджуватиметься з метою покращення обміну інформацією між Радою і громадськістю, а також полегшення повторного використання різного роду інформації. Зазначається, що інституції ЄС акумулюють, розробляють та поширюють велику кількість документів та інформаційних матеріалів, що стосуються політики та багатьох напрямків діяльності ЄС. Так, інституції ЄС мають у своєму розпорядженні документи, які можуть бути повторно використані в цифровому форматі та стати корисним контентом для фізичних та юридичних осіб.

Зокрема, визначається, що Рішення застосовується до документів, що зберігаються, розробляються чи оприлюднюються Радою. Водночас, його положення не застосовуються до документів, повторне використання яких неможливе з огляду на права інтелектуальної власності третіх осіб або спеціальні правові режими доступу до інформації в державах – членах ЄС.

Згідно з Рішенням, Генеральний Секретаріат Ради зобов'язаний забезпечити доступність документів для повторного використання всіма зацікавленими сторонами без необхідності подавати окрему заявку на безоплатній основі як в комерційних, так і в некомерційних цілях.

Так, документи мають бути доступними для повторного використання за умов наявності зобов'язання нового користувача вказати джерело документів і не спотворювати їх оригінальний зміст; при цьому Рада не несе відповідальності за наслідки, пов'язані з повторним використанням інформації. За необхідності,

²⁸ Council Decision (EU) 2017/1842 of 9 October 2017 on the open data policy of the Council and the reuse of Council documents [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017D1842>

Рада має право застосувати додаткові умови до певного типу документів.

Цим Рішенням визначається, що доступ до документів має надаватися в Інтернеті у будь-якому існуючому на сьогодні форматі та будь-якою мовою, а також, за можливості і доцільності, у відкритих і машиночитаних форматах.

Документ прийнятий 9 жовтня 2017 року і набирає чинності у день його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Директива Ради (Євросоюз) 2017/1852 від 10 жовтня 2017 року про механізми вирішення податкових спорів в Європейському Союзі²⁹

Метою ухвалення цієї Директиви є встановлення більш ефективних і дієвих процедур вирішення спорів в рамках ЄС.

Нова Директива ЄС передбачає більш широке застосування та більше не обмежується випадками подвійного оподаткування, пов'язаними з коригуванням трансфертного ціноутворення та прибутком постійних представництв. Її положеннями передбачено можливість подання скарги платником податків, щоб гарантувати, що компетентні органи належним чином застосують положення цього документу. Нова Директива застосовується до спорів між державами-членами щодо тлумачення та застосування договорів, що містять положення про уникнення подвійного оподаткування доходів та капіталу.

Документ також запроваджує нові гарантії з урахуванням прав платників податків, включаючи доступ до процедури, чіткі та стисліші терміни, а також обов'язок держав-членів досягати згоди у вирішенні таких спорів.

Що стосується процедурних моментів, то, як зазначено в Директиві, будь-яка скарга має супроводжуватися детальною інформацією та супровідною документацією стосовно спору мовою кожної держави-члена. Компетентним органам відповідної держави

²⁹ Council Directive (EU) 2017/1852 of 10 October 2017 on tax dispute resolution mechanisms in the European Union [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2017/1852/oj>

надаватиметься три місяці для запиту додаткової інформації, що має бути подана протягом трьох місяців після запиту, після чого компетентні органи мають у своєму розпорядженні додаткові шість місяців для прийняття рішення, чи приймати скаргу до розгляду.

Визначається, що прийняття Директиви є важливим кроком для застосування гармонізованої та прозорої процедури вирішення дедалі більшої кількості податкових спорів в рамках ЄС.

Ця Директива набирає чинності на 20-й день після її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу». Вона має застосовуватися до будь-якої скарги, поданої не раніше 1 липня 2019 року, стосовно податкових спорів щодо доходів чи капіталу, що мали місце протягом податкового року, що починається 1 січня 2018 року. Компетентні органи держав-членів можуть окремо погодитися застосовувати цю Директиву до справ, поданих раніше або до попередніх податкових років.

Регламент Ради (Євросоюз) 2017/1939 від 12 жовтня 2017 року, що запроваджує посилену співпрацю стосовно створення Європейської прокуратури (ЄП)³⁰

Згідно з цим Регламентом створюється Європейська прокуратура (ЄП) та визначаються правила її функціонування. ЄП як юридична особа буде спеціальним органом ЄС із повноваженнями щодо проведення розслідувань і винесення вироків у кримінальних справах, що стосуються фінансових інтересів Союзу.

Можливість створення такого органу передбачена положеннями розділуДФЄС, що стосується свободи, безпеки і правосуддя. Так, зобов'язання захищати фінансові інтереси Співтовариства покладені спільно як на органи Союзу, так і на держави-члени. Проте зазначається, що такі правопорушення наразі не завжди ретельно розслідуються національними органами держав-членів. Відповідно, 14 лютого 2017 року сімнадцять держав

³⁰ Council Regulation (EU) 2017/1939 of 12 October 2017 implementing enhanced cooperation on the establishment of the European Public Prosecutor's Office ('the EPPO') [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.283.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:283:TOC

– членів ЄС звернулися з листом-вимогою про передачу проекту цього Регламенту на розгляд Ради.

Регламент передбачає, що організаційна структура ЄП повинна забезпечувати швидке та ефективно прийняття рішень при проведенні кримінальних розслідувань, незалежно від кількості залучених до справи держав. Крім того, новостворений орган має функціонувати, передусім, на засадах застосування принципу верховенства права.

Положеннями Регламенту регулюється порядок розслідування справ Європейською прокуратурою, при цьому національне законодавство держав-членів застосовується у тій мірі, в якій це питання не врегульовано новим Регламентом. Якщо ж справа регулюється як національним законодавством, так і цим Регламентом, останній має перевагу.

ЄП діятиме в межах своєї компетенції щодо будь-якого правопорушення, вчиненого після дати набрання чинності цим Регламентом, а також отримає відповідні повноваження щодо проведення розслідувань згідно з окремим рішенням Комісії та за пропозицією головного прокурора ЄС. Таке Рішення Комісії має бути опубліковане в «Офіційному віснику Європейського Союзу» не раніше, ніж через 3 роки після дати набрання чинності цим Регламентом.

Документ набирає чинності на 20-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/1936 від 18 жовтня 2017 року щодо невідкладних кроків із запобігання неналежному використанню прекурсорів вибухових речовин³¹

Рекомендація має на меті забезпечити більш повне та ефективно впровадження Регламенту (ЄС) № 98/2013 щодо продажу і використання прекурсорів вибухових речовин шляхом надання окремих рекомендацій державам-членам щодо його застосування. Ця Рекомендація доповнює положення згаданого

³¹ Commission Recommendation (EU) 2017/1936 of 18 October 2017 on immediate steps to prevent misuse of explosives precursors [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.273.01.0012.01.ENG&toc=OJ:L:2017:273:TOC

Регламенту і враховує результати обговорень, що відбулися в ході низки регіональних семінарів у 2016–2017 рр., у яких брали участь компетентні органи держав-членів.

Рекомендація стосується, перш за все, запобігання доступу широкої громадськості до прекурсорів вибухових речовин, а також посилення співпраці у цьому напрямі. Так, Комісія пропонує обмежити доступ громадськості до прекурсорів вибухових речовин відповідно до Регламенту (ЄС) № 98/2013 з тим, щоб запобігти їх отриманню терористичними організаціями, а також забезпечувати належне інформування про підозрілі операції на всьому ланцюгу постачання таких речовин. Комісія рекомендує державам-членам здійснити ретельну оцінку ефективності запровадженої системи заборони, ліцензування чи реєстрації прекурсорів вибухових речовин. Результати такої оцінки мають бути надані Комісії протягом чотирьох місяців після прийняття цієї Рекомендації, що, своєю чергою, сприятиме більш ефективній оцінці і визначенню можливих подальших заходів на рівні ЄС у цій сфері.

Крім того, в Рекомендації зазначається, що держави-члени мають терміново вжити таких заходів: (а) будь-яким можливими засобами сприяти і наполягати на використанні натомість альтернативних речовин чи речовин у менших концентраціях; (б) встановлювати умови щодо безпеки зберігання речовин для суб'єктів господарської діяльності і широкої громадськості; (в) здійснювати перевірки осіб, які подають заявки на отримання відповідних ліцензій, тощо.

Рекомендацію прийнято 18 жовтня 2017 року.

Регламент (Євросоюз) 2017/1938 Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2017 року стосовно заходів гарантування безпеки газопостачання і скасування Регламенту (Євросоюз) № 994/2010³²

Цей Регламент запроваджує умови захисту системи газопостачання на території Європейського Союзу шляхом

³² Regulation (EU) 2017/1938 of the European Parliament and of the Council of 25 October 2017 concerning measures to safeguard the security of gas supply and repealing Regulation (EU) No 994/2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2017/1938/oj>

забезпечення належного і безперервного функціонування внутрішнього ринку природного газу. Регламент також дозволяє запроваджувати виняткові заходи у випадку, коли ринок більше не може сприяти постачанню газу у достатній кількості, включаючи солідарні заходи, і передбачає чітке визначення та розподіл прав і обов'язків між підприємствами – споживачами природного газу, державами-членами та інституціями ЄС стосовно як запобіжних заходів, так і реакції на певні перебої в його поставках. Цей Регламент також встановлює прозорі механізми щодо координації планування та реагування на надзвичайні ситуації на національному, регіональному і союзному рівнях.

Положення Регламенту спрямовані на забезпечення безперебійного газопостачання на всій території Союзу, зокрема для захищених категорій споживачів у випадку складних кліматичних умов або збоїв у поставках. Так, нові правила забезпечують регіонально скоординований та єдиний підхід при виборі заходів безпеки поставок серед держав – членів ЄС. Це має покращити координацію підготовки та управління дефіцитом газу в кризових ситуаціях.

Так, забезпечення газопостачання здійснюється на основі спільної відповідальності підприємств-надавачів природного газу, держав-членів, зокрема через їх компетентні органи, та Комісії у межах їх відповідних сфер діяльності і компетенції. Всі держави-члени визначають відповідні компетентні органи, які мають співпрацювати один з одним у реалізації положень цього Регламенту. Також, для координації заходів щодо забезпечення газопостачання створюється Група з координації постачання газу, яка складається з представників держав-членів, зокрема представників їх компетентних органів, а також Агентства співробітництва регуляторів енергетики ЄС, представницьких органів відповідної галузі та відповідних клієнтів.

Регламент уперше запроваджує принцип солідарності у разі серйозної кризи газопостачання з метою уникнення будь-яких можливих порушень для європейських домогосподарств, оскільки забезпечення поставок енергії європейським споживачам є одним з основних елементів Енергетичного Союзу ЄС та одним з головних пріоритетів Європейської Комісії.

Цим Регламентом також скасовується Регламент (ЄС) 994/2010.

Документ прийнятий 25 жовтня 2017 року, набирає чинності на 4-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» та застосовується з 1 листопада 2017 року, за винятком його окремих положень, що застосовуються з 1 грудня 2018 року.

Директива (Євросоюз) 2017/2110 Європейського Парламенту та Ради від 15 листопада 2017 року щодо системи перевірок безпечності експлуатації пасажирських суден типу «ро-ро» [ролкерних] і високошвидкісних пасажирських плавзасобів на регулярних рейсах, а також внесення змін до Директиви 2009/16/ЄС і скасування Директиви Ради 1999/35/ЄС³³

Ця Директива застосовується до пасажирських суден і швидкісних пасажирських плавзасобів типу «ро-ро», що здійснюють регулярні перевезення між портами держав-членів та портами третіх країн під прапором держави-члена, або внутрішні регулярні перевезення. Держави-члени можуть застосовувати положення цієї Директиви також і до інших пасажирських суден зазначеного типу і плавзасобів.

Директива зобов'язує компетентні органи держав – членів ЄС в першочерговому порядку проводити перевірку пасажирських суден і високошвидкісних плавзасобів до початку їх регулярної служби з огляду на особливий рівень ризику. Така перевірка, відповідно до Регламенту, має складатися з перевірки відповідності основним вимогам безпечної експлуатації та інспекційної перевірки.

Документ має на меті оновити законодавство ЄС, що стосується системи обов'язкових перевірок з метою безпечної експлуатації пасажирських суден, що здійснюють регулярні перевезення, і високошвидкісних пасажирських плавзасобів. Крім того, Директива спрямована на уникнення дублювання функцій і

³³ Directive (EU) 2017/2110 of the European Parliament and of the Council of 15 November 2017 on a system of inspections for the safe operation of ro-ro passenger ships and high-speed passenger craft in regular service and amending Directive 2009/16/EC and repealing Council Directive 1999/35/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L2110&from=EN>

повноважень та зменшення адміністративного навантаження на судновласників, а також підвищення ефективності зусиль компетентних органів держав-членів у цій сфері.

Крім того, цією Директивою скасовується Директива 1999/35/ЄС та вносяться зміни до Директиви 2009/16/ЄС.

Комісія оцінює процес виконання державами цієї Директиви та подає результати своєї оцінки Європейському Парламенту і Раді до 21 грудня 2026 року. Держави-члени мають до 21 грудня 2019 року прийняти відповідні заходи, необхідні для її виконання, і повідомити про них Комісії. Такі заходи будуть застосовуватися з 21 грудня 2019 року.

Ця Директива прийнята 15 листопада 2017 року і набирає чинності на 20-й день після її опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Рекомендація Комісії (Євросоюз) 2017/2338 від 16 листопада 2017 року, що запроваджує спільний «Посібник з питань повернення громадян третіх країн, які нелегально перебувають на території ЄС» для використання компетентними органами держав-членів при виконанні завдань, пов'язаних із поверненням таких громадян³⁴

У Додатку до цієї Рекомендації міститься оновлений Посібник з питань повернення громадян третіх країн, які нелегально перебувають на території ЄС, який замінює попередню редакцію, прийняту Рекомендацією Комісії C(2015) 6250³⁵. Посібник має слугувати інструкцією для компетентних органів держав-членів при виконанні ними своїх завдань, пов'язаних із поверненням зазначених осіб. Його матеріали також мають використовуватися

³⁴ Commission Recommendation (EU) 2017/2338 of 16 November 2017 establishing a common 'Return Handbook' to be used by Member States' competent authorities when carrying out return-related tasks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.339.01.0083.01.ENG&toc=OJ:L:2017:339:TOC

³⁵ Див. : Commission Recommendation C(2015) 6250 of 1 October 2015 establishing a common 'Return Handbook' to be used by Member States' competent authorities when carrying out return related tasks [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/what-we-do/policies/european-agenda-migration/proposal-implementation-package/docs/commission_recommendation_establishing_a_return_handbook_for_member_states_competent_authorities_to_deal_with_return_related_tasks_en.pdf

для навчання відповідного персоналу (у тому числі працівників поліції, прикордонних служб, міграційних органів, персоналу пенітенціарних установ і моніторингових органів) та експертів, які беруть участь в оцінці і моніторингу механізмів, запроваджених Регламентом Ради (Євросоюз) № 1053/2013, для перевірки відповідності вимогам Шенгенського *acquis* в державах-членах.

Законодавчою основою Посібника є два основні документи, якими регулюються відповідні питання, – Директива 2008/115/ЄС³⁶ (далі – Директива про повернення) та Шенгенський кодекс про кордони³⁷.

Посібник містить 20 розділів, у яких детально окреслені, зокрема: санкції за порушення міграційних правил; арешт і зобов'язання видати рішення про повернення; добровільний виїзд за межі ЄС; примусове висилання з ЄС; моніторинг процедур примусового повернення громадян третіх країн до місць їх постійного проживання; повернення неповнолітніх без супроводу дорослих; окремі випадки заборони в'їзду на територію ЄС; процесуальні гарантії; умови затримання осіб, які нелегально в'їхали на територію ЄС; гарантії під час очікування процедури повернення; затримання неповнолітніх і членів їх сімей; дії у випадку надзвичайних ситуацій, тощо.

Регламент Комісії (Євросоюз) 2017/2195 від 23 листопада 2017 року про запровадження керівництва стосовно дотримання балансу у сфері електроенергетики³⁸

У Регламенті визначається, що ефективно функціонуючий єдиний внутрішній ринок електроенергетики має вирішальне значення для забезпечення кращої безпеки енергопостачання, підвищення конкурентоспроможності та доступності електроенергії для усіх споживачів.

³⁶ Див.: Directive 2008/115/EC of the European Parliament and of the Council of 16 December 2008 on common standards and procedures in Member States for returning illegally staying third-country nationals / OJ L 348. 24.12.2008. P. 98.

³⁷ Regulation (EU) 2016/399 of the European Parliament and of the Council of 9 March 2016 on a Union Code on the rules governing the movement of persons across borders (Schengen Borders Code) / OJ L 77. 23.3.2016. P. 1.

³⁸ Commission Regulation (EU) 2017/2195 of 23 November 2017 establishing a guideline on electricity balancing [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2195&from=EN>

З огляду на це, Регламент встановлює загальноєвропейський комплекс технічних, операційних та ринкових правил, що регулюють функціонування ринку електроенергетики. Документ запроваджує детальні рекомендації щодо дотримання балансу у сфері електроенергетики, включаючи встановлення загальних принципів закупівель і затвердження засобів захисту частот, врегулювання стримування частот, резервів відновлення частот, тощо.

Документ покликаний забезпечити оптимальне управління та узгоджену роботу Європейської системи електроенергетики, одночасно підтримуючи досягнення ЄС щодо поновлюваних джерел енергії. Згідно з його положеннями, оператори у сфері електроенергетики повинні бути відповідальними за досягнення максимального рівня балансу у даній сфері та прагнути до інтеграції ринку електроенергетики. З цією метою його положення зобов'язують операторів працювати у тісному співробітництві один з одним і забезпечувати якнайтіснішу координацію своєї діяльності для підтримання високої ефективності функціонування системи постачання електроенергії в усі країни ЄС.

Цей Регламент застосовується до всіх ліній електропередач на території Союзу, за винятком острівних територій, лінії яких не пов'язані з материковими системами.

Регламент прийнятий 23 листопада 2017 року і набирає чинності на 20-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу», за винятком статей 14, 16, 17, 28, 32, 34–36, 44–49 і 54–57, що набирають чинності через рік після набрання чинності цим Регламентом.

Регламент (Євросоюз) 2017/2226 Європейського Парламенту та Ради від 30 листопада 2017 року про створення системи «в'їзд-виїзд» (ВВС) для реєстрації даних про в'їзд/виїзд та відмову у в'їзді/виїзді громадянам третіх країн, які перетинають зовнішні кордони держав-членів, та про встановлення умов доступу до ВВС для правоохоронних органів, а також про внесення змін до Конвенції про впровадження Шенгенської угоди і Регламентів (ЄС) № 767/2008 і (Євросоюз) № 1077/2011³⁹

Цим Регламентом запроваджується система «в'їзд-виїзд» (далі – ВВС) з метою:

- збирання і зберігання даних про дати, час і місце в'їзду і виїзду громадян третіх країн, які перетинають кордони держав-членів, щодо яких діятиме ВВС;
- обчислення часу легального перебування таких громадян на території ЄС;
- вчасного повідомлення держав-членів про закінчення строку такого перебування;
- збирання і зберігання даних про дати, час і місце відмови у в'їзді громадянам третіх країн у разі запланованого короткострокового перебування, а також даних про державу-члена, яка відмовила у такому в'їзді, із зазначенням причин відмови.

З метою запобігання, виявлення і розслідування злочинів тероризму або інших серйозних кримінальних злочинів цей Регламент встановлює умови, на яких компетентні органи держав-членів і Європол можуть отримувати доступ до ВВС для консультування.

Положення цього Регламенту застосовуються до: (а) громадян третіх країн, яким дозволено короткострокове перебування на території держав-членів, на яких поширюються вимоги щодо прикордонних перевірок згідно з Регламентом (ЄС) 2016/399 при перетині кордонів, на яких діє ВВС; (б) громадян третіх країн при

³⁹ Regulation (EU) 2017/2226 of the European Parliament and of the Council of 30 November 2017 establishing an Entry/Exit System (EES) to register entry and exit data and refusal of entry data of third-country nationals crossing the external borders of the Member States and determining the conditions for access to the EES for law enforcement purposes, and amending the Convention implementing the Schengen Agreement and Regulations (EC) No 767/2008 and (EU) No 1077/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.327.01.0020.01.ENG&toc=OJ:L:2017:327:TOC

в'їзді і виїзді з території ЄС, які: – є членами сімей громадян ЄС, до яких застосовується Директива 2004/38/ЄС, або які користуються правом на вільне переміщення, еквівалентним до права громадян ЄС згідно з угодою між ЄС і його державами-членами, з одного боку, і третьою країною, з іншого; – не мають документа про реєстрацію за місцем проживання відповідно до Директиви 2004/38/ЄС або дозволу на проживання відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 1030/2002. Цей Регламент застосовується також до громадян третіх країн, яким було відмовлено у в'їзді на територію ЄС для короткострокового перебування згідно зі статтею 14 Регламенту (ЄС) 2016/399.

Положення Регламенту не застосовуються до: (а) громадян третіх країн, які є членами сім'ї громадян ЄС, на яких поширюється дія Директиви 2004/38/ЄС та які мають документ про реєстрацію за місцем проживання відповідно до цієї Директиви, незалежно від того, чи супроводжують вони чи подорожують разом із громадянином ЄС; (б) громадян третіх країн, які є членами сім'ї громадянина третьої країни, незалежно від того, чи супроводжують вони чи подорожують разом із таким громадянином, коли: – такий громадянин третьої країни користується правом на вільне пересування, еквівалентним до права громадян ЄС згідно з угодою між ЄС і його державами-членами, з одного боку, і третьою країною, з іншого; – такі громадяни третьої країни мають документ про реєстрацію за місцем проживання згідно з Директивою 2004/38/ЄС або дозвіл на проживання відповідно до Регламенту Ради (ЄС) № 1030/2002; (с) осіб, які мають дозвіл на проживання, зазначений у статті 2 (16) Регламенту (ЄС) 2016/399 інший, ніж зазначений у п. (а) і (б) зазначеного параграфу; (д) громадян третіх країн, які користуються своїм правом на мобільність згідно з Директивою 2014/66/ЄС Європейського Парламенту та Ради або Директивою (ЄС) 2016/801 Європейського Парламенту та Ради; (е) осіб, які мають довгострокові візи; (ф) громадян Андорри, Монако і Сан-Марино та тих, які мають паспорти, видані містом-державою Ватикан; (г) осіб або категорій осіб, на яких не поширюються вимоги щодо прикордонних перевірок в силу дії спеціальних правил, зазначених у статті 6а (3) (г) Регламенту (ЄС) 2016/399; (х) осіб або категорій осіб, зазначених у пп. (h), (i), (j) і (k) статті 6а (3) Регламенту (ЄС) 2016/399.

Положення цього Регламенту стосовно обчислення часу легального перебування і вчасного повідомлення держав-членів про закінчення строку такого перебування не застосовуються до громадян третіх країн, які: – є членами сім'ї громадянина ЄС, до яких застосовується Директива 2004/38/ЄС, або громадянина третьої країни, який користується правом на вільне переміщення, еквівалентним до права громадян ЄС; – не мають документа про реєстрацію за місцем проживання згідно з Директивою 2004/38/ЄС або дозвіл на проживання відповідно до Регламенту (ЄС) № 1030/2002.

Регламент прийнятий 30 листопада 2017 року, набирає чинності на 20-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується з дати, визначеної Комісією згідно з його статтею 66 (1), за винятком таких положень, що застосовуються з 29 грудня 2017 року: статті 5, 36, 37, 38, 43, 51 цього Регламенту; п. (5) його статті 61 з огляду на статтю 17а(5) Регламенту (ЄС) № 767/2008; п. (10) його статті 61 з огляду на статтю 26(3а) Регламенту (ЄС) № 767/2008; а також статті 62, 64–66, 68–70 і стаття 72(2) цього Регламенту.

Рішення Ради (Євросоюз) 2017/2269 від 7 грудня 2017 року про запровадження Багаторічної рамкової програми для Європейського агентства з основоположних прав на 2018–2022 роки⁴⁰

З метою належного здійснення Агентством ЄС з основоположних прав (далі – Агентство) своїх завдань, кожні п'ять років Рада ухвалює для нього багаторічну рамкову програму, у якій визначаються перспективні тематичні сфери діяльності Агентства згідно з Регламентом Ради (ЄС) № 168/2007. Кожна рамкова програма має відповідати пріоритетам Союзу, рішенням Європейського Парламенту і висновкам Ради у сфері основоположних прав, а також має ухвалюватися з урахуванням фінансових і людських ресурсів Агентства.

⁴⁰ Council Decision (EU) 2017/2269 of 7 December 2017 establishing a Multiannual Framework for the European Union Agency for Fundamental Rights for 2018–2022 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.326.01.0001.01.ENG&toc=OJ:L:2017:326:TOC

Цим Рішенням запроваджується чергова рамкова програма на період 2018–2022 рр. Основними сферами діяльності Агентства на цей період Рада визначила такі:

- (a) жертви злочинів і доступ до правосуддя;
- (b) рівність і дискримінація за будь-якими з таких ознак, як стать, раса, колір шкіри, етнічне чи соціальне походження, генетичні особливості, мова, релігія чи вірування, політичні чи інші переконання, приналежність до національної меншини, майновий стан, місце народження, фізичні вади чи недоліки, вік, сексуальна орієнтація або національність;
- (c) інформаційне суспільство та, зокрема, повага до приватного життя і захист персональних даних;
- (d) судова співпраця (за винятком співробітництва у кримінальних справах);
- (e) міграція, кордони, притулок та інтеграція біженців і мігрантів;
- (f) расизм, ксенофобія та інші види нетерпимості;
- (g) права дитини;
- (h) інтеграція і соціальне включення ромів.

Агентство координує свою діяльність із роботою Ради Європи згідно з угодою про співпрацю.

Це Рішення набирає чинності на 20-й день з дати його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується з 1 січня 2018 року.

Рішення Ради (СЗБП) 2017/2283 від 11 грудня 2017 року на підтримку всесвітнього механізму звітування про незаконну стрілецьку зброю і легке озброєння та інші незаконні звичайні види озброєнь і боєприпасів з метою зниження ризиків незаконної торгівлі ними (проект «iTrace III»^{41,42})

У Глобальній стратегії ЄС для політики Європейського Союзу у сфері зовнішньої діяльності і безпеки 2016 року (далі – Стратегія) наголошується, що Союз сприяє миру і гарантує безпеку своїм громадянам і територіям та розширює свою підтримку колективної безпеки. Незаконне виробництво, передача і обіг звичайних видів озброєнь (у тому числі стрілецької зброї і легкого озброєння) (СЗЛО/SALW), а також їх надмірне акумулювання і неконтрольоване поширення є центральним елементом цієї Стратегії – як у Європі, так і за її кордонами. Така незаконна діяльність підвищує рівень небезпеки в Європі і на сусідніх із нею територіях, а також у багатьох інших регіонах світу, загострюючи конфлікти і підриваючи постконфліктну розбудову миру, створюючи тим самим серйозну загрозу європейському миру і безпеці.

З огляду на імплементацію Стратегії і сприяння миру та безпеці та згідно з цим Рішенням, Союз підтримуватиме діяльність за проектом «iTrace III», спрямовану на досягнення наступних цілей:

– подальша підтримка зручної у користуванні глобальної системи управління інформацією про незаконне поширення, обіг і торгівлю СЗЛО та іншими звичайними видами озброєнь і боєприпасів у зонах конфліктів з метою забезпечення суб'єктів, залучених до розробки політики, експертів з питань озброєнь та офіцерів у справах експортного контролю за СЗЛО відповідною інформацією для розробки ефективних, заснованих на достовірних

⁴¹ iTrace – фінансований Європейським Союзом проект, що забезпечує осіб, залучених до розробки політики, динамічними кількісними даними про нелегальне переміщення звичайних видів озброєнь, боєприпасів та пов'язаних із ними матеріалів. Додатково див.: <http://www.conflictarm.com/itrace/> – Прим. перекладача.

⁴² Council Decision (CFSP) 2017/2283 of 11 December 2017 in support of a global reporting mechanism on illicit small arms and light weapons and other illicit conventional weapons and ammunition to reduce the risk of their illicit trade ('iTrace III') [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.328.01.0020.01.ENG&toc=OJ:L:2017:328:TOC

даних стратегій і проектів у боротьбі з незаконним поширенням СЗЛО та інших звичайних видів озброєнь і боєприпасів;

– професійна підготовка і навчання національних компетентних органів у державах, на території яких тривають конфлікти, з питань розвитку можливостей і потенціалу щодо сталих національних методів ідентифікації незаконного озброєння для сприяння стабільному співробітництву в рамках проекту «iTrace III», ефективнішого визначення пріоритетів у сфері фізичної безпеки і захисту та управління запасами, з метою зміцнення діалогу із відповідними місіями й ініціативами ЄС (зокрема, такими фінансованими Союзом, як «iARMS⁴³»;

– активізація внутрішніх досліджень стосовно СЗЛО та інших звичайних видів озброєнь і боєприпасів, що перебувають у незаконному обігу в зонах конфліктів, з метою занесення відповідних даних до системи «iTrace» у відповідь на вимоги держав-членів і делегацій Союзу;

– безпосередня підтримка органів експортного контролю держав-членів і суб'єктів, залучених до розробки політики у сфері контролю за озброєнням, через цілодобову службу технічно-інформаційної підтримки для невідкладних консультацій з питань оцінки ризиків і стратегій боротьби;

– підвищення рівня обізнаності через поширення результатів досліджень, проведених в рамках проекту «iTrace III», сприяючи таким чином реалізації цілей і завдань зазначеного проекту і наданню відповідної інформації суб'єктам, залученим до розробки політики у цій сфері на міжнародному і національному рівнях;

– надання звітів з ключових питань політики, складених за результатами проведених досліджень і представлених у системі «iTrace», що стосуються сфер, які заслуговують на найпильнішу міжнародну увагу (враховуючи найпоширеніші шляхи і методи незаконного розповсюдження і торгівлі СЗЛО та інших звичайних видів озброєнь і боєприпасів та їх регіональні особливості).

Проект «iTrace III» фінансується Союзом згідно з Додатком до цього Рішення, який містить детальний опис всесвітнього механізму звітування за проектом «iTrace III».

⁴³ iARMS (*Interpol Illicit Arms Records and Tracing Management System*) – розроблена Інтерполом Система обліку й відслідковування незаконної зброї. – Прим. перекладача.

Рішення набирає чинності у день його прийняття – 11 грудня 2017 року і діє впродовж 24 місяців з дати укладення угоди, зазначеної в його статті 3 (3); якщо таку угоду не буде укладено, дія Рішення закінчується через шість місяців з дати набрання ним чинності.

Рішення Ради (СЗБП) 2017/2315 від 11 грудня 2017 року про запровадження постійної структурованої співпраці (PESCO) і визначення переліку держав-членів, які беруть у ній участь⁴⁴

Цим Рішенням запроваджується постійна структурована співпраця (PESCO) в рамках Союзу між його державами-членами, військовий потенціал яких відповідає критеріям, визначеним у статті 1 Протоколу № 10 до Договорів ЄС, та які мають зобов'язання одна щодо одної, зазначені у статті 2 цього Протоколу.

Згідно зі статтею 2 Рішення, державами – учасницями PESCO є 25 членів ЄС, а саме: Бельгія, Болгарія, Чехія, Німеччина, Естонія, Ірландія, Греція, Іспанія, Франція, Хорватія, Італія, Кіпр, Латвія, Литва, Люксембург, Угорщина, Нідерланди, Австрія, Польща, Португалія, Румунія, Словенія, Словаччина, Фінляндія та Швеція.

Керівництво PESCO здійснюється як на рівні Ради (через її рішення і рекомендації), так і в рамках проектів, що реалізуються групами держав-учасниць за взаємною домовленістю останніх про участь у таких проектах. Положення статті 9 Рішення передбачають можливість участі в окремих проектах третіх держав за умови прийняття Радою відповідного рішення згідно зі статтею 4 (2) цього документа.

У контексті PESCO застосовуються також положення Рішення Ради 2013/488/ЄС від 23 вересня 2013 року про правила безпеки для захисту інформації ЄС, що має обмежене поширення.

Це Рішення прийнято 11 грудня 2017 року і набирає чинності з дати його прийняття.

⁴⁴ Council Decision (CFSP) 2017/2315 of 11 December 2017 establishing permanent structured cooperation (PESCO) and determining the list of participating Member States [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.331.01.0057.01.ENG&toc=OJ:L:2017:331:TOC

Рішення Ради (СЗБП) 2017/2370 від 18 грудня 2017 про підтримку Гаазького кодексу поведінки із запобігання розповсюдженню балістичних ракет у рамках імплементації Стратегії ЄС у боротьбі з розповсюдженням зброї масового знищення⁴⁵

Згідно зі Стратегією ЄС у боротьбі з розповсюдженням зброї масового знищення (далі – Стратегія), метою якої є підтримка, реалізація і зміцнення багатосторонніх угод і домовленостей щодо роззброєння і нерозповсюдження зброї, цим Рішенням Союз підтверджує свою подальшу підтримку універсализації, повній імплементації і зміцненню Гаазького кодексу поведінки із запобігання розповсюдженню балістичних ракет (далі – Кодекс).

Така діяльність Союзу, відповідаючи заходам, закріпленим у Стратегії, має складатися з регіональних і субрегіональних семінарів, конференцій, експертних зустрічей, досліджень, обміну інформацією і зв'язками, а також додаткових заходів у рамках міжнародних конференцій.

Метою такої діяльності є:

(1) заохочення приєднання до Кодексу якомога більшої кількості держав з метою набуття ним статусу універсального договору;

(2) підтримка повної імплементації Кодексу;

(3) сприяння діалогу між державами, що вже приєдналися до Кодексу, та державами, що досі цього не зробили з метою надати допомогу у справі розбудови довіри і прозорості, заохочуючи закріплені в ньому обмеження і забезпечуючи більшу стабільність і безпеку для всіх;

(4) зміцнення основних засад Кодексу і підвищення рівня обізнаності громадян про ризики і загрози розповсюдження балістичних ракет;

(5) вивчення, зокрема за допомогою проведення наукових досліджень, можливостей розширення дії Кодексу і сприяння

⁴⁵ Council Decision (CFSP) 2017/2370 of 18 December 2017 in support of the Hague Code of Conduct and ballistic missile non-proliferation in the framework of the implementation of the EU Strategy against Proliferation of Weapons of Mass Destruction [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2017.337.01.0028.01.ENG&toc=OJ:L:2017:337:TOC

взаємодії між Кодексом та іншими аналогічними багатосторонніми інструментами, такими, як Режим контролю ракетних технологій (РКРТ)⁴⁶, Резолюція РБ ООН 1540 (2004)⁴⁷ та Конвенція ООН про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір⁴⁸.

Детальний опис проектів діяльності ЄС міститься у Додатку до цієї Директиви.

Рішення набирає чинності у день його прийняття – 18 грудня 2017 року; воно є чинним упродовж 40 місяців з дати укладення розширеної угоди, передбаченої у статті 3 (3), або 6 місяців з дати набрання ним чинності, якщо до цього часу не буде укладену зазначену угоду.

Регламент (Євросоюз) 2017/2394 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про співпрацю між національними органами, відповідальними за примусове виконання законодавства щодо захисту споживачів і скасування Регламенту (ЄС) № 2006/2004⁴⁹

Цей Регламент встановлює умови, за яких компетентні органи, визначені державами-членами відповідальними за примусове виконання законодавства ЄС щодо захисту інтересів споживачів, співпрацюють і координують діяльність між собою і з Комісією з метою виконання зазначеного законодавства, забезпечення належного функціонування внутрішнього ринку та посилення захисту економічних інтересів споживачів.

⁴⁶ Missile Technology Control Regime [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://mtcr.info/>; додатково див., наприклад: Режим контролю ракетних технологій (РКРТ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkau.gov.ua/nsau/catalogNEW.nsf/46B9F32BD2479D02C225705A004100CA/D72199AC7731FDBFC22573B0004E9004?OpenDocument>

⁴⁷ UN Security Council Resolution 1540 (2004) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1540%20\(2004\)](http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/1540%20(2004))

⁴⁸ Додатково див.: Конвенція про реєстрацію об'єктів, що запускаються в космічний простір [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_253

⁴⁹ Regulation (EU) 2017/2394 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 on cooperation between national authorities responsible for the enforcement of consumer protection laws and repealing Regulation (EC) No 2006/2004 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2394&from=EN>

Регламент застосовується до порушень на території Союзу, загальнопоширених порушень і загальних порушень із союзним виміром, навіть якщо такі порушення було припинено до початку або завершення примусового виконання відповідного законодавства. Його положення застосовуються без шкоди для:

- норм ЄС щодо міжнародного приватного права, зокрема тих, що стосуються юрисдикції судів і застосовного законодавства;

- реалізації у державах-членах заходів стосовно судового співробітництва у цивільних і кримінальних справах, зокрема функціонування Європейської судової мережі у цивільних і кримінальних справах;

- виконання державами-членами будь-яких додаткових зобов'язань щодо взаємної допомоги у захисті колективних економічних інтересів споживачів, у тому числі у кримінальних справах, що впливають із інших правових актів, включаючи дво- чи багатосторонні угоди;

- можливості й надалі забезпечувати примусове виконання публічно- чи приватноправових рішень згідно з національним законодавством держав-членів;

- відповідного законодавства ЄС, що стосується захисту осіб з огляду на обробку персональних даних;

- національного законодавства держав-членів, що стосується відшкодування споживачам шкоди, завданої завдяки порушенням законодавства ЄС про захист інтересів споживачів;

- права компетентних органів здійснювати слідчі та правозастосовні дії щодо більше, ніж одного трейдера за аналогічні порушення, закріплені у цьому Регламенті.

Положення Глави III цього Регламенту не застосовуються до внутрішньосоюзних порушень положень Директив 2014/17/Євросоюз і 2014/92/Євросоюз. Крім того, цим Регламентом з 17 січня 2020 року скасовується Регламент (ЄС) № 2006/2004.

Цей Регламент набирає чинності на 20-й день з дати його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу» і застосовується з 17 січня 2020 року.

Директива (Євросоюз) 2017/2397 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про визнання професійних кваліфікацій у сфері внутрішнього судноплавства і скасування Директив 91/627/ЄЕС та 96/50/ЄС⁵⁰

Директива встановлює умови і детальний порядок підтвердження кваліфікацій осіб, залучених до експлуатації транспортних засобів, що здійснюють навігацію у внутрішніх водах ЄС, а також визнання таких кваліфікацій у державах-членах. Її положення застосовуються до членів екіпажів суден, експертів з питань скрапленого природного газу та експертів з питань пасажирської навігації на певних видах суден (стаття 2 Директиви), що здійснюють судноплавство у внутрішніх водах ЄС.

Цією Директивою скасовуються Директиви 91/627/ЄЕС та 96/50/ЄС.

Документ набирає чинності на 20-й день з дати його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

Регламент (Євросоюз) 2017/2402 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року, що встановлює загальноправові рамки для сек'юритизації та створює спеціальні правові рамки для простої, прозорої і стандартизованої сек'юритизації, а також що вносить зміни до Директив 2009/65/ЄС, 2009/138/ЄС і 2011/61/Євросоюз та Регламентів (ЄС) № 1060/2009 і (Євросоюз) № 648/2012⁵¹

Прийняття цього Регламенту є ключовим елементом формування європейського ринку капіталу та сприяє розвитку сек'юритизації активів у ЄС, що є важливим елементом ефективних фінансових ринків, диверсифікації джерел фінансування активів,

⁵⁰ Directive (EU) 2017/2397 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 on the recognition of professional qualifications in inland navigation and repealing Council Directives 91/672/EEC and 96/50/EC [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017L2397&from=EN>

⁵¹ Regulation (EU) 2017/2402 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 laying down a general framework for securitisation and creating a specific framework for simple, transparent and standardised securitisation, and amending Directives 2009/65/EC, 2009/138/EC and 2011/61/EU and Regulations (EC) No 1060/2009 and (EU) No 648/2012 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2402&from=EN>

розподілу ризиків та збільшення можливостей кредитування реальної економіки.

Метою прийняття документу є намагання Європейського Союзу вдосконалити законодавчу базу та кодифікувати норми різних чинних законодавчих актів у цій сфері. Новий Регламент встановлює загальні засади сек'юритизації, вимоги комплексної перевірки активів, збереження ризику та вимоги щодо прозорості для сторін, що беруть участь у сек'юритизації, критерії надання кредитів, вимоги щодо продажу сек'юритизованих активів іншим клієнтам, заборону на повторну сек'юритизацію тощо

Регламент запроваджує та визначає поняття сек'юритизації та, зокрема, встановлює вимоги для ризику і прозорості для всіх сторін процесу, що беруть участь у сек'юритизації, а саме, для банків чи інших суб'єктів фінансового ринку. Документ також встановлює конкретні рамки для простої, прозорої та стандартизованої процедури сек'юритизації, відповідно до якої повторна сек'юритизація заборонена.

Положення Регламенту поширюються на інституційних інвесторів, зокрема, на страховиків або перестраховиків, пенсійні фонди недержавної форми власності, менеджерів альтернативних інвестиційних фондів, компанії з управління активами, інвестиційні компанії тощо. Під спонсором для цілей цього Регламенту маються на увазі лише кредитні установи та інвестиційні компанії.

Цей Регламент набирає чинності 17 січня 2018 року та застосовуватиметься з 1 січня 2019 року.

Регламент (Євросоюз) 2017/2403 Європейського Парламенту та Ради від 12 грудня 2017 року про стале управління зовнішнім риболовецьким промисловим флотом, а також про скасування Регламенту Ради (ЄС) № 1006/2008⁵²

Цей Регламент встановлює правила видачі та управління промисловими дозволами для риболовецьких суден Європейського Союзу, що здійснюють риболовецькі операції у водах, що

⁵² Regulation (EU) 2017/2403 of the European Parliament and of the Council of 12 December 2017 on the sustainable management of external fishing fleets, and repealing Council Regulation (EC) No 1006/2008 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32017R2403&from=EN>

знаходяться під суверенітетом або юрисдикцією третьої країни, і риболовецьких суден третіх країн, що ведуть риболовецькі операції у водних водах Союзу.

Метою Регламенту є досягнення більш прозорих і передбачуваних процедур для суден країн-членів ЄС, так і третіх держав, а також для їх компетентних органів. Документом також підтверджується необхідність визначення правового механізму регулювання діяльності риболовецьких суден Союзу, що орендовані як третіми країнами, так і операторами Союзу.

Так, Регламентом наголошується на зобов'язанні держав-членів здійснювати контроль за риболовецькими операціями суден третіх країн у водних водах Союзу, а також забороняється риболовецькому судну Союзу здійснювати операції за межами вод Союзу, без дозволу держави-члена його прапора.

Також, Регламентом передбачається обов'язок риболовецьких суден з третіх країн, які не мають дозволу на промисел під час плавання у водних водах Союзу розміщувати риболовецькі знаряддя таким чином, щоб вони не були легко використовуваними для риболовецьких операцій. Відповідно до документу, риболовецькі судна третіх країн, повинні здійснювати вилов за квотами у водних водах Союзу.

Також, з метою підвищення прозорості та доступності інформації про дозволи на промисел на території Союзу, Європейська Комісія, відповідно до Регламенту, повинна створити базу даних виданих електронних дозволів на промисел.

Цей Регламент прийнятий 12 грудня 2017 року та набуває чинності на 20-й день після його опублікування в «Офіційному віснику Європейського Союзу».

ІІІ. ПРАКТИКА ЄВРОПЕЙСЬКОГО СУДУ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЗА СКАРГАМИ ПРОТИ УКРАЇНИ

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «ВІКТОР НАЗАРЕНКО проти України» від 3 жовтня 2017 року (заява № 18656/13)⁵³

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 6 (1) «Право на справедливий суд».

Обставини справи

Заявником у справі є громадянин України В. П. Назаренко (далі – заявник), 1939 р. н., який проживає у м. Кривий Ріг.

18 лютого 2011 р. у спорі між заявником та національними пенсійними органами Довгинцівський районний суд м. Кривий Ріг ухвалив рішення на користь заявника, постановивши збільшити останньому пенсію на підставі підвищення середньої заробітної плати в країні з моменту його виходу на пенсію. Засідання суду проходилося *in camera*.

3 листопада 2011 р. суд першої інстанції змінив рішення на вимогу заявника, зазначивши, що воно підлягає негайному виконанню. При цьому суд посилався на положення Кодексу адміністративного судочинства щодо скороченої процедури

Відповідний орган пенсійного забезпечення звернувся до Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду (далі – апеляційний суд).

23 листопада 2011 р. суд першої інстанції повідомив заявника про факт подання апеляції в його справі, а 29 лютого 2012 р. заявник звернувся до апеляційного суду з проханням повідомити йому дату розгляду його справи. За його словами, він не отримав жодної відповіді і не мав додаткової інформації про провадження до 22 лютого 2013 р., коли він отримав остаточне рішення

⁵³ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF VICTOR NAZARENKO v. UKRAINE of 3 of October 2017 (Application no. 18656/13) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177225>

апеляційного суду від 26 червня 2012 р., яке скасувало рішення суду першої інстанції.

26 червня 2012 р. апеляційний суд скасував рішення суду першої інстанції, відхиливши вимогу заявника щодо підвищення пенсії, і вважаючи, що національне законодавство не вимагає збільшення пенсій у випадку підвищення середньої заробітної плати в країні після виходу на пенсію. Засідання суду проводилося *in camera*.

У своєму першому листі до суду від 4 березня 2013 р. заявник скаржився, що його справа розглядалася в апеляційному суді за його відсутності, тому він не міг оскаржити відповідні заперечення. Рішення суду не було оголошено публічно, він не міг опротестувати його, оскільки його справа була розглянута із застосуванням скороченої процедури.

15 березня 2013 р. державний реєстратор направив заявнику анкету та лист, у якому зазначалося, що останній повинен був повернути заповнену анкету та всі відповідні документи не пізніше 10 травня 2013 р.

9 липня 2013 р. заявник направив до суду інший лист, що містив і самі скарги, що й перший лист від 4 березня 2013 р. 2 серпня 2013 р. заявник отримав відповідь із надісланим йому листом від 15 березня 2013 р. та відповідною заявкою; при цьому державний реєстратор також зазначав, що, очевидно, заявник не отримав оригінального листа.

10 вересня 2013 р. заявник подав заповнену анкету, повторюючи по суті ті самі скарги.

Рішення Суду

Суд одноголосно визнав порушення положень ст. 6 (1) Конвенції, відхиливши решту вимог заявника, та зобов'язав Україну виплатити заявнику впродовж трьох місяців із дати набуття цим Рішенням статусу остаточного 1 тис. євро компенсації моральної шкоди.

Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «ВІЛЕНЧИК проти України» від 3 жовтня 2017 року (заява № 21267/14)⁵⁴

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 8 «Право на повагу до приватного і сімейного життя».

Обставини справи

Заявником у справі є громадянин США Ендрю Віленчик (далі – заявник), 1978 р. н., який проживає в Міннеаполісі, штат Міннесота (США).

У 2009 р. заявник та громадянка України С. одружилися у Міннеаполісі, де того ж року народився їх син, гр. М.

10 травня 2010 р. гр. С. отримала дозвіл на проживання в США.

У червні 2011 р. сім'я заявника приїхала до України відвідати родичів та відпочити. 13 липня 2011 р. заявник повернувся до США один, гр. С. та гр. М. залишилися в Україні.

У травні 2012 р. дія дозволу гр. С. на проживання в США закінчилася.

У 2012 р. заявник ініціював судове провадження щодо розірвання шлюбу з гр. С. та оформлення опікунства над гр. М. Гр. С. погодилася на розлучення, однак заявила, що питання про опікунство над гр. М. не підпадає під юрисдикцію окружного суду Міннесоти, оскільки дитина перебувала в Україні понад шість місяців поспіль.

У липні 2012 р. заявник провів відпустку в Україні разом із гр. С. та сином.

14 серпня 2012 р. заявник звернувся до Міністерства юстиції України з вимогою видати відповідний наказ про повернення гр. М. з України до США згідно з положеннями Гаазької конвенції про

⁵⁴ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF VILENCHIK v. UKRAINE of 3 October 2017 (Application no. 21267/14) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-177228>

цивільно-правові аспекти міжнародного викрадення дітей від 25 жовтня 1980 р.

24 вересня 2012 р. суд Міннесоти ухвалив рішення про розірвання шлюбу, зазначивши, що він не має юрисдикції щодо розгляду питання опікунства над гр. М.

19 березня 2013 р. Управління Державної міграційної служби (ДМС) у Чернігівській області видало довідку про те, що гр. М. має українське громадянство.

10 квітня 2013 р. Головне територіальне управління юстиції у Чернігівській області, діючи в інтересах заявника, подало скаргу до Деснянського районного суду м. Чернігова, стверджуючи, що гр. М. помилково утримують в Україні та має що він має бути повернений до США. Заявник зазначив, що очікував на повернення гр. С. та гр. М. до США 16 серпня 2011 р., проте гр. С. змінила плани і вирішила залишитися разом із сином в Україні. Під час слухання заявник зазначив, що був готовий покрити витрати на переліт як для гр. М., так і для гр. С., якщо б останній необхідно було супроводжувати дитину до США. Гр. С. заперечила це, стверджуючи, що заявник сам попросив її залишитись в Україні разом із дитиною.

19 червня 2013 р. Деснянський районний суд м. Чернігова (далі – Деснянський суд) встановив, що матір утримувала дитину в Україні всупереч волі її батька та має повернути гр. М. до США. У своєму додатковому рішенні від 2 липня 2013 р. зазначений суд також постановив, що якщо гр. С. добровільно не поверне дитину батьку, їй належить примусового повернути гр. М. до США.

Гр. С. оскаржила ці рішення, заявляючи, що ніякого незаконного викрадення або утримування дитини не було і що в неї є підстави посилатися на виняток, передбачений ст. 13 (b) Гаазької конвенції, щодо ризику завдання психологічної шкоди дитині.

14 серпня 2013 р. Апеляційний суд Чернігівської області скасував рішення від 19 червня та 2 липня 2013 р. і відхилив скаргу заявника, як необґрунтовану, зазначивши при цьому, що заявник не надав жодної інформації щодо свого фактичного місця проживання, житлових умов та рівня доходу.

20 листопада 2013 р. Вищий спеціалізований суд з розгляду цивільних і кримінальних справ (далі – касаційний суд) анулював

рішення від 14 серпня 2013 р. та підтримав рішення від 19 червня та 2 липня 2013 р., зазначивши, що ці рішення були належним чином обґрунтованими та відповідали всім ви магм Гаазької конвенції; при цьому касаційний суд визнав припущення щодо психологічної травми, завданої дитині, непереконливими.

26 листопада 2013 р. Деснянський суд видав виконавчий лист щодо рішень від 19 червня та 2 липня 2013 р.

27 листопада 2013 р. Деснянський районний відділ Державної виконавчої служби (ДВС) розпочав відповідну процедуру виконання судового рішення щодо накладення штрафів на гр. С. за невиконання наказу про повернення дитини.

У лютому 2014 р. гр. С. звернулася до Верховного Суду з вимогою про перегляд справи на підставі суперечливого застосування положень Гаазької конвенції у касаційній справі. 18 червня 2014 р. Верховний Суд розглянув скаргу гр. С. щодо перегляду рішення касаційного суду від 20 листопада 2013 р., визнавши суперечливе застосування положень ст. 3, 12 та 13 Гаазької конвенції, скасувавши відповідне рішення і передавши справу до Касаційного суду для повторного розгляду.

30 липня 2014 р. Касаційний суд скасував рішення Апеляційного суду від 14 серпня 2013 р. через порушення судом правил процедури та неможливість встановити всі обставини справи, повернувши справу для нового розгляду.

5 вересня 2014 р. Апеляційний суд встановив відсутність спору стосовно передачі дитини, оскільки заявник скаржився лише на незаконне утримування дитини в Україні. Згідно з новими свідченнями, наданими заявником, утримування дитини в Україні було незаконним, починаючи з 20 червня 2012 р., дати, коли заявник вперше висловив свою незгоду з цим фактом. Ретельно вивчивши всі факти, обставини справи та наявні документи, Апеляційний суд скасував рішення Деснянського суду від 19 червня та 2 липня 2013 р. та відхилив скаргу заявника, як необґрунтовану.

4 грудня 2014 р. Касаційний суд відхилив апеляційні скарги з питань права, подані заявником і міністерством юстиції, та підтримав рішення від 5 вересня 2014 р.

10 березня 2014 р. заявник звернувся до Європейського Суду з прав людини зі скаргою на порушення його прав згідно з положеннями ст. 8 Конвенції з огляду на те, що українські органи влади не змогли забезпечити повернення його дитини до США.

Рішення Суду

Суд одностайно:

- визнав заяву прийнятною;
- визнав відсутність порушення положень ст. 8 Конвенції стосовно розгляду скарги заявника щодо застосування положень Гаазької конвенції по суті;
- встановив порушення положень ст. 8 Конвенції стосовно вимоги щодо провадження про зволікання застосуванням положень Гаазької конвенції;
- зобов'язав Україну виплатити заявнику впродовж трьох місяців з дати набрання цим Рішенням статусу остаточного 3 тис. євро компенсації моральної шкоди.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ЗАТ «АВІАКОМПАНІЯ «А.Т.І.» проти України» від 5 жовтня 2017 року (заява № 1006/07)⁵⁵

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, зокрема:

ст. 6 (1) «Право на справедливий суд».

Обставини справи

Заявником у справі є ЗАТ «Авіакомпанія «А.Т.І.» (далі – компанія-заявник), зареєстрована у Києві, на момент обставин – комерційний авіаперевізник⁵⁶. 8 жовтня 2015 р. було оголошено про її ліквідацію, але її єдиний акціонер – ірландська компанія

⁵⁵ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF AVIAKOMPANIYA A.T.I., ZAT v. UKRAINE of 5 October 2017 (Application no. 1006/07) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-173493>

⁵⁶ Додатково див. також: Реферативний огляд європейського права / За заг. ред. О. В. Зайчука. – Січ. – лют. 2014 р. – К., 2014. – С. 35–38.

East/West Alliance Limited – заявила про свій інтерес у продовженні розгляду цієї справи.

12 березня 2003 р. компанія-заявник подала скаргу проти Департаменту авіаційної безпеки України (далі – департамент) щодо відшкодування збитків, зокрема, втрати прибутку. Скарга ґрунтувалася на затримці з боку відповідача у видачі сертифікату безпеки, який департамент мав видати, згідно з рішенням суду, у 2001 р.

16 серпня 2005 р. Господарський суд м. Києва частково задовольнив скаргу заявника.

18 жовтня 2005 р. Київський апеляційний господарський суд (далі – апеляційний суд) скасував рішення суду першої інстанції і відхилив скаргу, переважно через неспроможність компанії-заявника довести факт втрати прибутку, вважаючи його оцінку гіпотетичною.

21 лютого 2006 р. Вищий господарський суд скасував рішення апеляційного суду та підтримав рішення суду першої інстанції. Він зазначив, що оскільки бездіяльність відповідача заважала компанії-заявнику, починаючи з 2001 р., належним чином здійснювати свою діяльність, суд першої інстанції ухвалив правильне рішення, прийнявши до розгляду інформацію про валовий дохід компанії-заявника у 1999 та 2000 рр.

6 червня 2006 р. Верховний Суд скасував рішення Вищого господарського суду і підтримав рішення апеляційної інстанції. Зокрема, він визнав відсутність причинно-наслідкового зв'язку між бездіяльністю відповідача та грошовими збитками компанії-заявника, а також той факт, що компанія-заявник не змогла довести сам факт прибутку у період до 2001 р. або факт, що її прибутки за попередні роки були результатом діяльності, для здійснення якої був необхідний зазначений вище сертифікат безпеки.

Після подання відповідної скарги до ЄСПЛ та безуспішних переговорів щодо мирного вирішення справи 2 вересня 2014 р. Уряд України повідомив Суду про свій намір вирішити питання, що стало підставою для порушення судового провадження. Він зробив односторонню заяву, в якій визнав порушення положень ст. 6 (1) Конвенції і запропонував сплатити компанії-заявнику

компенсацію для відшкодування її будь-яких матеріальних збитків, моральної шкоди та судових витрат. При цьому Уряд вимагав від Суду вилучити відповідну заяву з реєстру справ згідно з положеннями ст. 37 (1) Конвенції.

7 листопада 2014 р. компанія-заявник висловила заперечення проти вилучення її заяви з реєстру справ, наполягаючи на збереженні всіх обставин справи та отриманні відповідної сатисфакції Суду.

3 листопада 2015 р. єдиний акціонер компанії-заявника – *East/West Alliance Limited* повідомила Суду про те, що 2 жовтня 2014 р. Господарський суд м. Києва оголосив компанію-заявника банкрутом, а 8 жовтня 2014 р. повідомив про її ліквідацію. Тому *East/West Alliance Limited* вимагає, щоб будь-яка справедлива сатисфакція у цій справі, що має належати компанії-заявнику, була сплачена їй. У відповідь на вимогу Суду прокоментувати ці обставини, 18 січня 2016 р. Уряд України повідомив, що не заперечує проти вимоги компанії-заявника сплатити належну їй компенсацію її єдиному акціонеру та, відтак, залишає це питання на розгляд Суду.

До ЄСПЛ компанія-заявник звернулася 17 листопада 2006 р. зі скаргою на щодо порушення її прав згідно з положеннями ст. 6 (1) Конвенції з огляду на надмірну тривалість провадження в її справі та результат такого провадження, не погоджуючись із тлумаченням національними судами наданих доказів та національних адміністративних положень у сфері авіаційної безпеки, а також з огляду на перевищення Верховним Судом своїх повноважень у її справі, коли він підтримав рішення апеляційного суду.

Рішення Суду

Суд одноставно:

– відхилив вимогу України щодо вилучення заяви з реєстру справ;

– визнав порушення положень ст. 6 (1) Конвенції, відхиливши решту вимог компанії-заявника, і

– зобов'язав Україну виплатити акціонеру компанії-заявника *East/West Alliance Limited* впродовж трьох місяців із дати набуттям цим Рішенням статусу остаточного 1 тис. 500 євро компенсації моральної шкоди та 1 тис. 200 євро відшкодування судових витрат.

Рішення Європейського суду з прав людини у справі «ФЕЛЬДМАН ТА БАНК «СЛОВ'ЯНСЬКИЙ» проти України» від 21 грудня 2017 року (заява № 42758/05)⁵⁷

Заява про порушення положень Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод та протоколів до неї, зокрема:

ст. 6 (1) «Право на справедливий суд»;

ст. 1 «Зобов'язання поважати права людини» Протоколу 1.

Обставини справи

Заявниками у справі є громадянин України Б. М. Фельдман, який народився 1958 р. у м. Дніпро (далі – перший заявник), та комерційний акціонерний банк (КАБ) «Слов'янський» (далі – банк-заявник).

Згідно з обставинами справи, перший заявник обіймав посаду віце-президента, засновника і найбільшого акціонера банку-заявника. 29 червня 2000 р. Національний банк України (далі – НБУ) тимчасово припинив дію ліцензії банку-заявника. Цього ж року щодо нього було порушено два кримінальних провадження у зв'язку з ухиленням від сплати податків та зловживанням службовим становищем його керівництвом, в результаті чого було заарештовано першого заявника. У липні ц. р. було заарештовано активи банку-заявника. У вересні ц. р. НБУ призначив для нього тимчасову адміністрацію, усунувши від виконання обов'язків кількох його керівників.

11 січня 2001 р. НБУ позбавив банк-заявник ліцензії на підставі різкого погіршення його фінансового становища внаслідок здійснення ризикованих фінансових операцій, що

⁵⁷ Judgment of the European Court of Human Rights in CASE OF FELDMAN AND SLOVYANSKY BANK v. UKRAINE of 21 December 2017 (Application no. 42758/05) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-179557>

загрожує його платоспроможності, створивши відповідно ліквідаційну комісію.

5 березня 2001 р. перший заявник оскаржив рішення НБУ від 11 січня 2001 р., стверджуючи, що воно було незаконним, а погіршення фінансового становища банку-заявника стало наслідком діяльності самого НБУ та податкових органів. Він також зазначив, що це рішення зумовило втрату банком-заявником можливості самостійно захищати свої права та інтереси, а також завдало збитків його акціонерам та їхнім інтересам, враховуючи самого першого заявника.

26 червня 2001 р. суд відхилив скаргу першого заявника, зазначивши, що рішення НБУ та всі його дії були необхідними і законними. Перший заявник подав апеляцію.

5 липня 2002 р. Апеляційний суд м. Києва частково підтримав рішення суду нижчої інстанції, змінивши його обґрунтування. Зокрема, він зазначив, що рішення НБУ не стосувалося першого заявника, а на момент його винесення права і свободи першого заявника не були порушені. На цих підставах Апеляційний суд м. Києва відхилив апеляцію першого заявника.

Перший заявник подав апеляцію з питань права.

21 квітня 2005 р. Верховний Суд України скасував рішення від 26 червня 2001 р. і 5 липня 2002 р. та припинив судове провадження, визнавши скаргу першого заявника неприйнятною. При цьому він зазначив, що, згідно з рішеннями судів першої і другої інстанцій, перший заявник подав скаргу як акціонер банку-заявника, не вимагаючи при цьому захисту своїх прав власності і свобод і діючи фактично в інтересах останнього, не будучи на це належним чином уповноваженим.

30 листопада 2012 р. процедуру ліквідації банку-заявника було завершено, а 4 серпня 2014 його було вилучено з відповідного єдиного державного реєстру.

20 жовтня 2005 р. заявники звернулися до ЄСПЛ зі скаргою щодо відсутності доступу до суду для оскарження рішення ліквідаційної комісії, яке, у свою чергу, порушило їх права власності. При цьому банк-заявник вимагав відшкодування матеріальних збитків у розмірі 1,430,584,319 євро, завданих йому в результаті заявлених порушень.

Рішення Суду

Суд однострійно визнав:

– прийнятність скарг банку-заявника щодо порушення положень ст. 6 (1) Конвенції (щодо права на доступ до суду) та ст. 1 Протоколу 1 до неї (щодо порушення НБУ прав власності банку-заявника);

– порушення положень ст. 6 (1) щодо банку-заявника та ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції щодо втручання у його права власності з боку НБУ, відхиливши його скаргу щодо відшкодування матеріальних збитків.

IV. РОЗВИТОК ДОКТРИНИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Спільна декларація щодо пріоритетів законодавчої діяльності ЄС на період 2018–2019 рр.⁵⁸

У грудні 2017 року Європейська Рада, Європейський Парламент та Європейська Комісія ухвалили Спільну декларацію, що закріпила стратегічні законодавчі пріоритети ЄС на період 2018–2019 рр.

Спільна декларація, яка, починаючи з 2016 р., є щорічним актом, розробляється на основі пріоритетів діяльності кожного з керівних органів ЄС на запланований період, що спільно обговорюються та узгоджуються. Запровадження та застосування цього формату і методу співпраці дозволяє інституціям ЄС тісніше та ефективніше взаємодіяти у процесі вирішення серйозних проблем і викликів, які можуть виникнути у близькому майбутньому, й таким чином забезпечувати більшу єдність, міцність та демократичність Союзу в цілому.

Зокрема, зазначені ключові інституції ЄС узгодили наміри забезпечувати належний баланс між політикою Союзу у різних галузях в інтересах громадян, запропонувати ефективну програму дій для більш інклюзивного та більш об'єднаного ЄС і нове, спрямоване на перспективу, регулювання фінансових питань у період після 2020 року.

Важливо, що дія цієї Спільної декларації охоплює період до наступних європейських виборів, які є, як зазначається, головним інструментом демократичної оцінки ефективності ЄС з боку виборців.

Спільна декларація визначає сім пріоритетних сфер розвитку законодавства, серед яких є й ті, що охоплені Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Зокрема, ці сфери включають питання щодо забезпечення кращого захисту безпеки громадян ЄС; реформування та розвитку міграційної політики у дусі відповідальності та солідарності; надання нового стимулу для розвитку ринку праці, економічного зростання та інвестицій; уваги

⁵⁸ Joint Declaration on the EU's legislative priorities for 2018-19 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/joint-declaration-eu-legislative-priorities-2018-19_en.pdf

вирішенню соціальних проблем; виконання зобов'язання щодо впровадження Єдиного ринку цифрових технологій; досягнення мети амбітного Енергетичного Союзу та перспективної політики зміни клімату; подальшого розвитку демократичної легітимності на рівні ЄС.

Крім того, у Спільній декларації узгоджені позиції щодо необхідності спільних законодавчих рішень із метою досягнення прогресу і у ряді інших напрямів, а саме:

- дотримання відданості спільним європейським цінностям, демократії, верховенству права та фундаментальним правам;
- зміцнення демократичної легітимності ЄС і співпраці у протистоянні дискримінації та ксенофобії;
- забезпечення надійної та відкритої торгової політики, що ґрунтується на узгоджених правилах і сприяє економічному благополуччю та створенню робочих місць;
- подолання податкового шахрайства та ухилення від сплати податків, забезпечення надійної та справедливої податкової системи;
- забезпечення справедливості у системі соціального захисту та належного рівня реалізації соціальних прав;
- посилення ролі ЄС у захисті його інтересів за його кордонами і сприяння стабільності, безпеці та миру;
- забезпечення високого рівня захисту даних, цифрових прав та етичних стандартів, враховуючи переваги та уникаючи ризиків, пов'язаних із розвитком штучного інтелекту та робототехніки.

Саміт Східного партнерства 2017: міцніше разом⁵⁹

5-й саміт Східного партнерства, що відбувся у листопаді 2017 р., став визначальною подією з точки зору визначення політико-правових і соціально-економічних досягнень та подальших перспектив у відносинах ЄС із його шістьма східними країнами-партнерами – Україною, Азербайджаном, Білоруссю, Вірменією, Грузією та Молдовою.

⁵⁹ Joint Declaration of the Eastern Partnership Summit (Brussels, 24 November 2017) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://consilium.europa.eu/media/31758/final-statement-st14821en17.pdf>

Визначально, що президент Європейської комісії Жан-Клод Юнкер висловив переконання, що Східне партнерство є, перш за все, партнерством людей. Він підкреслив спрямованість Східного партнерства на забезпечення покращення життя у всіх його країнах-учасницях та зближення їх суспільств. Міжнародно-правовою доктриною цієї політики є спільне відстоювання тих імперативів, цінностей, принципів і прагнень, які колективно поділяє населення Європейського Союзу та країн, що розташовані на його східному кордоні.

На думку учасників і аналітиків, у рамках Східного партнерства досягнуто значного прогресу у відносинах між ЄС та його країнами-партнерами. Серед досягнень співпраці зазначено набуття чинності угодами про асоціацію з Україною, Грузією та Республікою Молдова, які, в тому числі, передбачають відкриття глибоких та всеохоплюючих зон вільної торгівлі, що створюють нові можливості для більш тісної співпраці у вирішенні ключових проблем, а також для економічної інтеграції та торгівлі. Їх реалізація буде здійснюватися у відповідності до оновлених «Порядків денних Асоціації», що, крім іншого, передбачають добре сплановану, узгоджену, системну та якісну законодавчу діяльність. Також як вагомий результат конструктивної взаємодії та впровадження крупних реформ відзначене введення в дію домовленостей про режим безвізових поїздок громадян України, Грузії та Республіки Молдова, які отримали біометричні паспорти, до країн Шенгенської зони. Наголошується також і на успіхах у створенні правових рамок і механізмів, а також запровадженні практичних заходів із поліпшення доступу громадян до безкоштовних юридичних послуг, сприяння гендерній рівності, розширення можливостей для студентів пересуватися між Європою та регіоном Східного партнерства, інвестування в розширення транспортних мереж та ін.

З огляду на концептуальний підхід, якій проголошує, що в основі Східного партнерства лежить покращення щоденного життя громадян, співпраця країн-партнерів базувалася на чотирьох пріоритетних напрямках, а саме:

– міцніша економіка: економічний розвиток і кращі ринкові можливості;

- міцніше врядування: зміцнення інститутів і належного управління;
- міцніше сполучення та контактування: посилення сполучення, особливо в сферах транспорту та енергетики, а також у справах захисту навколишнього середовища та змін клімату;
- міцніше суспільство: підвищення рівня мобільності та контактів між людьми.

За його результатами учасники ухвалили Спільну декларацію, що підсумовує результати попередньої дворічної взаємодії ЄС і цих країн у ході виконання політики щодо Східного партнерства та окреслює комплекс із 20-ти конкретних напрямів діяльності, що орієнтовані на потреби громадян і повинні бути імплементовані до 2020 року. Серед них, зокрема, такі:

- розширення підтримки потужним організаціям громадянського суспільства;
- підтримка бізнесу та надання кредитів у місцевій валюті у партнерстві з ключовими міжнародними фінансовими установами;
- підвищення спроможності країн-партнерів використовувати можливості торгівлі з ЄС та між собою;
- реформування зобов'язань та посилення інвестицій у сфері енергоефективності;
- розвиток кращих та безпечніших транспортних зв'язків до 2030 року за підтримки довгострокових інвестицій, що сприятимуть з'єднанню країн-партнерів з ЄС та між собою;
- цифровий пакет, який включає конкретні кроки щодо узгодженої вартості роумінгу та зниження тарифів на роумінг між країнами-партнерами, полегшений і дешевший доступ до Інтернету шляхом розгортання національних стратегій широкосмугового доступу та підтримка створення робочих місць у цифрових галузях;
- новий пакет підтримки для молоді та сфери освіти;
- комплексний новий комунікаційний підхід щодо допомоги Східному партнерству та активізація стратегічного спілкування.

Відзначився Саміт і ухваленням низки нових угод, включаючи угоду про розширення основної мережі Транс'європейського транспорту ЄС (TEN-T) до східних країн-партнерів як основу для

посилення транспортного сполучення та визначення спільних інфраструктурних пріоритетів, нову комплексну двосторонню угоду між ЄС та Вірменією, угоду про спільну авіаційну територію з Вірменією та ін. Умови останньої передбачають покращення ринкового доступу авіакомпаній з обох сторін і забезпечення кращої сполученості, що призведе до збільшення вибору та поліпшення якості послуг і зниження вартості подорожі. Ця угода, що входить до Стратегії європейської авіації Європейської Комісії, також буде встановлювати загальну регуляторну базу, наприклад, у галузі безпеки та безпеки авіації.

На саміті також було схвалено переглянуту багатосторонню інституціональну структуру для реалізації Східного партнерства, що передбачає посилення політичного керівництва та більшу орієнтованість на досягнення запланованих результатів співпраці.

Європейська «опора» соціальних прав – 20 принципів⁶⁰⁶¹

Визначальною подією з точки зору концептуального розвитку системи соціальних прав в Європейському Союзі став Соціальний саміт ЄС із питань справедливої праці та економічного зростання, що відбувся у листопаді 2017 р. в м. Гетеборг (Швеція). Захід завершився ухваленням нового документу – Європейської опори соціальних прав, – що був підписаний спільно Європейським Парламентом, Європейською Радою та Європейською Комісією.

Згодом ЄК опублікувала *Європейську опору соціальних прав у 20 принципах* як доктринальний політико-правовий документ. Його основною стратегічною метою є забезпечення надання громадянам нових і більш ефективних соціальних прав.

20 ключових принципів т. зв. «соціальної опори» ЄС структуровані за трьома категоріями: (1) рівні можливості та доступ до ринку праці; (2) справедливі умови праці; (3) соціальний захист та інклюзивність.

⁶⁰ The European Pillar of Social Rights in 20 principles [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/priorities/deeper-and-fairer-economic-and-monetary-union/european-pillar-social-rights/european-pillar-social-rights-20-principles_en

⁶¹ Додатково див. також: Загальноєвропейські засади соціальних прав // Реферативний огляд європейського права : інформаційно-аналітичний дайджест / Вип. 2 (2017) (квіт. – черв. 2017 р.) – К., 2017. – С. 94–99.

Зокрема, чотири принципи стосовно *рівних можливостей і доступу до ринку праці* закріплюють права громадян на:

- отримання освіти, фахового навчання та перепідготовки протягом усього життя;
- гендерну рівність та рівні можливості для всіх категорій осіб без будь-якої дискримінації;
- активну підтримку працевлаштування.

Останній із названих принципів передбачає допомогу у підвищенні рівня зайнятості або самозайнятості шляхом реалізації права на кваліфіковану підтримку у процесі пошуку роботи, навчання та перепідготовки. При цьому молодим людям має гарантуватися право на продовження освіти, стажування або пропозиції з працевлаштування протягом 4-х місяців після завершення освіти або втрати роботи, а безробітнім особам – право на індивідуальну, постійну та послідовну підтримку у пошуку робочого місця.

Рамки категорії щодо справедливих умов праці обумовлені шістьма принципами, спрямованими на забезпечення прав на:

- безпечну та адаптовану зайнятість;
- справедливу заробітну плату, яка забезпечує гідний рівень життя;
- інформацію про умови працевлаштування та захист у разі звільнення;
- розвиток соціального діалогу і залучення працівників до процесу прийняття рішень;
- дотримання балансу обов'язків у сфері праці та сімейного життя, що встановлює право батьків і осіб, які мають обов'язки з догляду,
- відповідні відпустки, гнучкі умови праці та доступ до необхідних спеціальних послуг;
- здорові, безпечні та належним чином адаптовані умови праці й захист персональних даних працюючих.

Десять наступних принципів стосуються питань соціального захисту та інклюзивності, зокрема:

– право дітей на доступне та якісне виховання в ранньому віці та захист від бідності;

– право працівників і самозайнятих громадян на належний соціальний захист незалежно від типу та тривалості їх трудових правовідносин;

– право безробітних осіб на адекватну та активну підтримку з боку державних служб зайнятості з метою їхньої інтеграції до ринку праці та відповідну допомогу/пільги у зв'язку з безробіттям упродовж належного часу та відповідно до їхніх внесків і встановлених національних норм;

– право на адекватний мінімальний рівень доходів, що забезпечують гідне життя на всіх етапах життя;

– право працівників і самозайнятих громадян на пенсійне забезпечення, що відповідає їхнім внескам та гарантує належний дохід;

– право кожного на своєчасний доступ до високоякісного та недорогого профілактичного й лікувального медичного обслуговування;

– право осіб із обмеженими можливостями на отримання доходу, що забезпечує їм гідне життя, на послуги, що дозволяють їм брати участь у діяльності на ринку праці та в суспільстві, а також робоче середовище, адаптоване до їхніх потреб;

– право кожного на доступні та якісні послуги довгострокового догляду, зокрема послуги з догляду на дому та послуги, що надаються силами громади;

– право безпритульних осіб на доступ до соціального житла або надання високоякісної житлової допомоги, що передбачає, у т. ч. і право на захист від примусового виселення і соціальну інтеграцію;

– право на доступ осіб, які цього потребують, до найважливіших основних послуг, включаючи водопостачання та водовідведення, енергозабезпечення, транспортні та фінансові послуги, а також цифрові комунікації.

Зазначимо, що інституції ЄС підкреслюють, що справа практичної реалізації Європейської опори соціальних прав для громадян є спільною відповідальністю. Незважаючи на те, що

більшість інструментів, які забезпечують реалізацію цього завдання, знаходяться в розпорядженні держав – членів ЄС, а також соціальних партнерів і громадянського суспільства, ЄК та інші інституції ЄС готові надати їм необхідну допомогу шляхом встановлення відповідних рамок і окреслення необхідних напрямів. На підтримку останнього ЄК вже внесла ряд законодавчих і незаконодавчих ініціатив, пов'язаних із забезпеченням балансу між роботою і особистим життям, унормуванням робочого часу, інформуванням працівників та доступом до соціального захисту.

Інформаційно-аналітичний дайджест

РЕФЕРАТИВНИЙ ОГЛЯД ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПРАВА

Жовтень – грудень 2017 р.

Редакційна колегія серії:

Буроменський М. В.,
Грінченко О. О., Дмитрієв А. І.

Випуск підготували:

Ворошилова І. В., Горькавий С. С.,
Локшина Ю. В., Санченко А. Є.

Формат 60x90/16. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 4,5. Обл.-вид. арк. 5,4.

Оригінал-макет підготовлено в
Інституті законодавства Верховної Ради України
04053, м. Київ, пров. Несторівський, 4.